

**INFORMACJA O STANIE BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO
MIASTA WAŁBRZYCH
za 2022 rok**

Wałbrzych, dnia 28 marca 2023 r.

Wstęp

Poniższe opracowanie obejmuje wyniki kontroli z terenu powiatu wałbrzyskiego objętego nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu przeprowadzone w 2022 roku.

Ogółem liczba obiektów podlegających kontroli w mieście Wałbrzychu wynosiła 1811 w powiecie wałbrzyskim 1236.

Działalność kontrolno-represyjna oraz w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie miasta Wałbrzych i powiatu wałbrzyskiego łącznie:

Liczba kontroli/wizytacji	Liczba decyzji merytorycznych	Liczba decyzji płatniczych	Nalożono mandatów ogółem	na kwotę złotych	Liczba wydanych postanowień	Liczba wystawionych tytułów wykonawczych	Liczba wniosków o ukaranie
12149	603	360	99	24450,00	132	3	4

Liczba wykonanych badań	Liczba oznaczeń chemicznych	Liczba oznaczeń fizycznych	Liczba oznaczeń mikrobiologicznych
5772	512	3375	6176

Ponadto w 2021 roku w mieście Wałbrzychu i powiecie wałbrzyskim nałożono 25 kar pieniężnych na kwotę 13000,00 zł.

W opracowaniu ujęto:

I.	Działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu	
1.	Działalność w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.....	4
2.	Nadzór sanitarny w związku z napływem uchodźców z Ukrainy.....	5
II.	Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	
1.	Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie miasta Wałbrzycha.....	7
2.	Jakość wody przeznaczonej do spożycia z sieci wodociągowej.....	8
3.	Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody.....	9
III.	Zagrożenie środowiska pracy z uwzględnieniem chorób zawodowych:	
1.	Ocena środowiska pracy.....	10
2.	Nadzór nad chemikaliami	15
3.	Ocena narażenia zawodowego.....	17
4.	Choroby zawodowe.....	16
5.	Środki zastępcze.....	20
6.	Promocja zdrowia.....	21
7.	COVID-19.....	21
IV.	Placówki nauczania i wychowania.....	24
V.	Zakłady produkcji żywności, żywienia i obrotu środkami spożywczymi oraz wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.....	30
VI.	Sytuacja epidemiologiczna i podmioty lecznicze.....	33
VII.	Ocena wymagań sanitarnych w obiektach użyteczności publicznej	
1.	Obiekty rekreacji wodnej.....	37
2.	Hotele i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie.....	39
3.	Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej.....	39
4.	Obiekty małej infrastruktury	40
	Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.....	41

I. Działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu

1. Działalność w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

W roku 2022, w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego podejmowano działania obejmujące:

- zajmowanie stanowisk w sprawach projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i opinii dotyczących środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia;
- sprawowanie zapobiegawczego nadzoru w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych nad warunkami higieny środowiska, higieny pracy, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, warunków higieniczno-sanitarnych udzielania świadczeń zdrowotnych i warunków zdrowotnych żywności, żywienia przy wydawaniu opinii na wniosek organu administracji architektoniczno - budowlanej czy na wniosek zainteresowanego podmiotu, na poszczególnych etapach realizacji inwestycji, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów objętych bieżącym nadzorem przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu.

W 2022 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wydał:

- 3 opinie dotyczące potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym 3 opinie o braku potrzeby przeprowadzenia oceny.
- 1 opinię dotyczącą środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia, w tym brak opinii negatywnych.
- 7 opinii dotyczących dokumentacji projektowej, w tym 2 opinie negatywne.
- 12 opinii dotyczących dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych, w tym 1 opinię zgłaszającą sprzeciw czy stwierdzającą niespełnienie wymagań higienicznych i zdrowotnych.
- 11 opinii w sprawach niewymienionych powyżej (np. warunków zabudowy, lokalizacji inwestycji celu publicznego, usytuowania wyrzutni powietrza na poziomie terenu, recyrkulacji powietrza w budynkach ochrony zdrowia, zastosowania materiałów do dystrybucji lub uzdatniania wody, planów remediacji zanieczyszczenia powierzchni ziemi itp.)
- Nie wydał opinii dotyczących projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Nie wydał opinii dotyczących projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz nie zaopiniował żadnego projektu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego poprzez nieprzedstawienie stanowiska.
- Nie wydał opinii dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Przeprowadzono 13 kontroli, w tym brak w trakcie realizacji inwestycji.

Stan sanitarny nadzorowanego terenu w zakresie obejmującym działania zapobiegawczego

nadzoru sanitarnego ulega sukcesywnej poprawie. Wraz z rozwojem technologii i świadomością społeczną poprawia się stan techniczny i sanitarny lokali i obiektów. Współpracę z działami merytorycznymi stacji, władzami samorządowymi i państwowymi można uznać za dobrą, służącą właściwej ocenie rozpatrywanych spraw.

Oceniając stan bezpieczeństwa sanitarnego nadzorowanego terenu należy stwierdzić, że:

- w minionym roku nie odnotowano spraw budzących konflikty społeczne, podczas rozpatrywania spraw uwaga skierowana była na uzasadniony interes osób trzecich i stron postępowania a także ochronę środowiska naturalnego we wszystkich jego komponentach;
- sukcesywnej poprawie ulega stan dróg i infrastruktury technicznej w mieście. Oddano do użytku obwodnicę Wałbrzycha. Przeznaczono nowe tereny pod zabudowę przemysłową w obrębie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- inwestycje realizowane ze środków UE, przez gminy oraz prywatnych inwestorów, pozyskujących te środki, opiniowane/uzgadniane były bez zbędnej zwłoki przy zaangażowaniu inwestorów i stron postępowania;
- prowadzona jest stała współpraca z działami merytorycznymi oraz z petentami w zakresie poprawy stanu sanitarnego istniejących obiektów użyteczności publicznej w tym bazy gastronomicznej i turystycznej, usługowej oraz placówek kultury, oświaty i wychowania.

Powyższe miało na celu osiągnięcie założonych wymagań sanitarnych w procesie sprawowania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie nadzorowanym. W minionym roku cele te zostały osiągnięte.

2. Nadzór sanitarny w związku z napływem uchodźców z Ukrainy

W związku z napływem uchodźców na terenie miasta Wałbrzycha zostały zorganizowane miejsca pobytowe dla obywateli Ukrainy.

Działania kontrolne

Przedstawiciele PPIS w Wałbrzychu w 2022 r. przeprowadzili wizytację w 4 tego typu obiektach, tj.:

- Zespole Szkół Nr 7 przy ul. Kłodzkiej 29,
- Hali sportowej przy ul. Wysockiego 11a,
- Hotelu Maria przy ul. Wrocławskiej 134b,
- Hotelu Białym przy ul. Wysockiego 45.

Zakres oględzin obejmował między innymi dostępność do pomieszczeń higienicznych, zaopatrzenie w środki higieniczne, zasady postępowania z bielizną pościelową czystą i brudną oraz odzieżą osobista mieszkańców, zachowanie właściwych warunków sanitarno-technicznych w pomieszczeniach ogólnodostępnych i noclegowych. W wyniku przeprowadzonych oględzin nie stwierdzono nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych.

Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia:

- w trakcie spotkań w miejscach pobytu osób z UA /18 spotkań/ przekazywano informacje i materiały w języku polskim i ukraińskim,
- przesyłano materiały informacyjne do urzędów, ośrodków pobytu, szkół, przedszkoli, mass-mediów, ośrodków kultury, podmiotów leczniczych na temat szczepień, chorób zakaźnych, HIV/AIDS, Covid-19, pomocy psychologicznej /262 placówki/.
- przesyłano materiały – informacje, ulotki, kolorowanki do szkół i przedszkoli. Zakupiono i rozdysponowano 500 szt. kolorowanek.
- prowadzono zajęcia dla dzieci, instruktaże, uczestniczono w 2 imprezach z okazji Dnia Dziecka.

Umieszczano informacje na Facebooku PSSE.

Ogólny zasięg działań: 799 osób.

Działania związane z sytuacją epidemiologiczną

Pracownicy Oddziału Epidemiologii nadzorowali zachorowania jednostkowe oraz w ogniskach epidemiologicznych w miejscach pobytu uchodźców. Przekazywali informacje dotyczące szczepień uchodźców. Pozostawali w stałym kontakcie z koordynatorami miejsc ich pobytu.

W każdy czwartek przekazywane były, oraz są przekazywane do dnia dzisiejszego, raporty sytuacyjne do WSSE we Wrocławiu, w których zgłaszane były ewentualne przypadki zachorowań. Sporządzano, i jest sporządzany nadal, raz w tygodniu raport do NATO, poprzez stację wojewódzką, uwzględniający sytuację epidemiologiczną (zaistniałe ogniska chorobowe, zachorowania jednostkowe na choroby zakaźne, zapotrzebowanie na większą liczbę szczepionek).

Również placówki służby zdrowia były, i pozostają, w stałym kontakcie z pracownikami Oddziału Epidemiologii zgłaszając ewentualne większe zapotrzebowania na szczepionki, a także dokonując zgłoszeń chorób u osób pochodzących z Ukrainy

Dział ZNS nie realizował w 2022 r. żadnych zadań związanych z napływem uchodźców z Ukrainy.

II. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

1. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie miasta Wałbrzycha

Miasto Wałbrzych zaopatrywane jest w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych, którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście ze względu na pochodzenie wody – 4
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w mieście – 20.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 106 750 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w mieście – około 21 350 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody:
 - 2 ujęcia powierzchniowe „Mała Woda” – ujęcie jazowe na rzece Bóbr w Dębrzniku oraz staw infiltracyjny Ptasek I, będący częścią ujęcia Marciszów Górny,
 - 7 podziemnych znajdujących się w Marciszowie (2 ujęcia – Marciszów Górny i Dolny), Gorzeszowie (obszar powiatu kamiennogórskiego), Unisławiu Śląskim, Czarnym Borze, Starym Lesieńcu (Boguszów-Gorce) i Jedlinie-Zdroju (uruchomione w październiku 2021 r. szybowe ujęcie „Szyb Pokój” przy ul. Włociańskiej 10d, które przejęło zaopatrzenie części obszaru strefy Wałbrzych 6 i Wałbrzych 1, tj. dzielnic Poniatów i Rusinowa oraz we fragmencie Podgórze, Nowego Miasta i Starego Zdroju).
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie „Mała Woda” w Dębrzniku – koagulacja siarczanem glinu, filtracja na filtrach pośpiesznych antracytowo-piaskowych, dezynfekcja chlorem gazowym,
 - ujęcia w Gorzeszowie, Czarnym Borze – brak uzdatniania,
 - ujęcie w Marciszowie Górnym – dezynfekcja chlorem gazowym,
 - ujęcie „Szyb Pokój” w Jedlinie-Zdroju – napowietrzanie, filtracja kontaktowa w filtrach otwartych, filtracja ciśnieniowa, dezynfekcja promieniami UV i podchlorynem sodu,
 - pozostałe ujęcia – dezynfekcja podchlorynem sodu,
 - do sieci wodociągowej w dzielnicach Nowe Miasto, Biały Kamień, Konradów, Sobiecin, Podgórze, Glinik Stary oraz Podzamcze dawkowany jest preparat SeaQuest, który zapobiega korozji i powstawaniu osadów w instalacji wodnej (preparat stosowany jest głównie w dzielnicach posiadających stare rury wodociągowe, gdzie najczęściej dochodzi do wtórnego zanieczyszczenia wody, w celu obniżenia poziomu stężenia żelaza, manganu, barwy i mętności).

W 2022 r. z ujęć wody zasilających miasto Wałbrzych w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pobrano 40 próbek wody do badań, w tym 17 próbek do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 2 próbki do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy B; 13 próbek do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 1 próbkę do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy B; 7 próbek do badań radiologicznych.

Zakwestionowano 5 próbek wody z ujęcia podziemnego „Czarny Bór”, w przypadku którego woda okresowo nie nadawała się do spożycia przez konsumentów ze względu na występowanie w wodzie bakterii grupy coli. Zarządca wodociągu realizował działania naprawcze, ostatecznie wyłączając studnię z eksploatacji w celu jej opróżnienia i wyczyszczenia, jednocześnie zapewniając bezpośrednim odbiorcom wodę o odpowiedniej jakości z innego ujęcia.

2. Jakość wody przeznaczonej do spożycia z sieci wodociągowej

W 2022 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę wodociągów oraz nadzoru sanitarnego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie miasta Wałbrzycha pobrano 151 próbek wody do badań, w tym 74 próbki do badań parametrów mikrobiologicznych oraz 77 próbek do badań parametrów fizykochemicznych.

Zakwestionowano 2 próbki wody, które stanowiły 2 % ogólnej liczby pobranych próbek wody.

Zestawienie liczbowe wyników badań próbek wody na terenie gminy Wałbrzych, wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek				Przekroczony parametr
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne		
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	
Wałbrzych 1	Grupa A - 31	0	Grupa A - 31	0	-
	Grupa B - 3	0	Grupa B - 3	0	-
Wałbrzych 2	Grupa A - 12	0	Grupa A - 12	0	-
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0	-
Wałbrzych 6	Grupa A - 3	0	Grupa A - 3	0	-
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0	-
Wałbrzych 9	Grupa A - 5	0	Grupa A - 5	0	-
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 2	1	suma THM, chloroform

Zestawienie wyników badań próbek wody na terenie gminy Wałbrzych, wykonanych przez PPIS w Wałbrzychu w ramach nadzoru sanitarnego w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek				Przekroczony parametr
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne		
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	
Wałbrzych 1	Grupa A - 7	0	Grupa A - 8	1	żelazo
Wałbrzych 2	Grupa A - 5	0	Grupa A - 5	0	-

Wałbrzych 6	Grupa A - 3	0	Grupa A - 3	0	-
Wałbrzych 9	Grupa A - 2	0	Grupa A - 3	0	-

3. Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody

W wyniku przeprowadzonych w 2022 r. badań zakwestionowano 2 próbki wody pobrane z sieci wodociągu Wałbrzych:

- przy ul. Asnyka 13 w Wałbrzychu z uwagi na przekroczenie wartości parametrycznej żelaza (405 mg/l),
- przy ul. Piotrowskiego 2 z uwagi na przekroczenie wartości parametrycznej sumy trihalometanów (280 µg/l) oraz chloroformu (0,250 mg/l).

Przekroczenie wartości parametrycznych wskaźników fizykochemicznych skutkowało, w każdym przypadku, wydaniem orzeczenia o warunkowej przydatności wody do spożycia. Przedsiębiorstwo wodociągowe podjęło działania naprawcze, które doprowadziły do poprawy jakości wody.

Żelazo nie stanowi zagrożenia zdrowotnego dla konsumentów, niemniej jednak ma istotne znaczenie dla akceptowalności wody. W rozpatrywanym przypadku występowanie żelaza w wodzie do picia było wynikiem jej wtórnego zanieczyszczenia osadami wyflukowanymi ze ścianek przewodów wodociągowych. Podwyższona zawartość żelaza w sieci wodociągowej może spowodować: rozwój nitkowatych bakterii żelazistych, zmianę smaku wody, wzrost jej mętności i barwy, powstawanie plam na urządzeniach sanitarnych, pranej bieliznie, a w czasie gotowania wpływa na zmianę cech fizycznych oraz apetyczność potraw. Zalecane jest, aby po dłuższym nieużywaniu kranów odkręcić kurki i umożliwić przez kilka minut swobodny wypływ wody, w celu usunięcia wody stagnującej w przewodach wodociągowych.

Trihalometany (THM) powstają w wyniku chlorowania zawartych w wodzie surowej substancji organicznych i są ubocznym produktem dezynfekcji wody związkami chloru. Najczęstszym trihalometanem powstającym w wodzie do picia jest chloroform. Większość obecnych w wodzie THM ulatnia się z niej przechodząc do powietrza, dlatego największe narażenie na te lotne związki następuje przez ich wdychanie.

Poza wskazanymi wyżej nieprawidłowościami nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych, co oznacza że woda na terenie miasta Wałbrzycha była bezpieczna dla zdrowia konsumentów i nadawała się do spożycia przez ludzi.

W przypadku dzielnic (Poniatów, Rusinowa, Stary Zdrój, Nowe Miasto), które zaopatrywane są w wodę z ujęcia wody podziemnej „Szyb Pokój”, na organoleptyczną ocenę jakości wody może mieć wpływ także twardość wody, związana z możliwym odkładaniem się osadów na naczyniach podczas gotowania wody. Woda pozyskiwana z powyższego ujęcia charakteryzuje się odmiennym składem chemicznym niż woda z poprzedniego źródła, głównie w zakresie twardości. Nie stanowi ona ryzyka zdrowotnego przy wartościach występujących w wodzie do spożycia – dla twardości wody do spożycia nie zaproponowano wartości ustalonej z uwagi na bezpieczeństwo oraz zdrowie ludzi.

Twardość wody w punktach poboru nie przekraczała wartości zalecanych, tj. 60–500 mg/l CaCO₃ - badania wskazywały jednak na to, że dostarczana woda jest wodą o znacznej twardości. W zależności od oddziaływania pozostałych parametrów świadczących o jakości wody do spożycia (w tym jej pH), woda o twardości wyższej niż 200 mg/l CaCO₃ może powodować osadzanie się kamienia w przewodach wodociągowych, a następnie na naczyniach oraz na sprzęcie domowym. W trakcie wzrostu temperatury wody dochodzi do jej zmiękczenia a w wyniku tego do tworzenia się osadów węglanu wapnia na powierzchniach. Może to

prowadzić do zwiększenia zużycia środków czystości w gospodarstwach domowych oraz eksploatacji urządzeń domowych. Twarda woda w przeciwieństwie do wody miękkiej, odznacza się mniejszą korozyjnością w stosunku do przewodów wodociągowych.

Z drugiej strony twardość wody jest skutkiem obecności w niej rozpuszczonych jonów metali, zwłaszcza wapnia i magnezu. Podaż tych kationów jest ważna dla organizmu i całkowite wyeliminowanie ich z wody pitnej jest niewskazane. Spożywanie takiej wody może mieć pozytywne znaczenie dla zdrowia ludzkiego, analogicznie jak suplementowanie się wysoko zmineralizowaną wodą mineralną.

W związku z tym, że powiat wałbrzyski jest terenem, mogącym zawierać w strukturach geologicznych pokłady uranu U-238, ważny jest monitoring poziomu substancji promieniotwórczych w wodzie pozyskiwanej z ujęć głębinowych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu od 2017 roku prowadzi nadzór nad radiologicznym bezpieczeństwem wody do spożycia. Przedsiębiorstwa wodociągowe zobowiązane są do badania próbek wody w kierunku izotopów promieniotwórczych radu, trytu i aktywności radonu. Wykonywane analizy laboratoryjne wykazały znikome ilości radionuklidów (stężenia nieprzekraczające określonej granicy wykrywalności), a także wskazały na niskie narażenie konsumentów na działanie radonu.

Radon występując w wodzie przeznaczonej do spożycia jest przyjmowany do organizmu w drodze wdychania, a nie z bezpośredniego spożycia. Podczas wypływu wody z kranu lub prysznica część rozpuszczonego radonu uwalniana jest do powietrza, jednak w porównaniu do innych źródeł (skorupa ziemska, materiały budowlane w budynku) dostarczana woda jest bezpieczna pod względem radiologicznym. Długotrwałe przebywanie w pomieszczeniach, w których dawka radonu przekracza średnioroczny poziom odniesienia, tj. 300 Bq/m³, zwiększa ryzyko zachorowania na choroby nowotworowe płuc – a podstawowym sposobem usuwania radonu z pomieszczeń, jest ich częste wietrzenie.

Z uwagi na rodzaj, wartość i czas trwania przekroczeń – na koniec roku wodę wodociągową na terenie miasta Wałbrzycha oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi i bezpieczną dla zdrowia konsumentów.

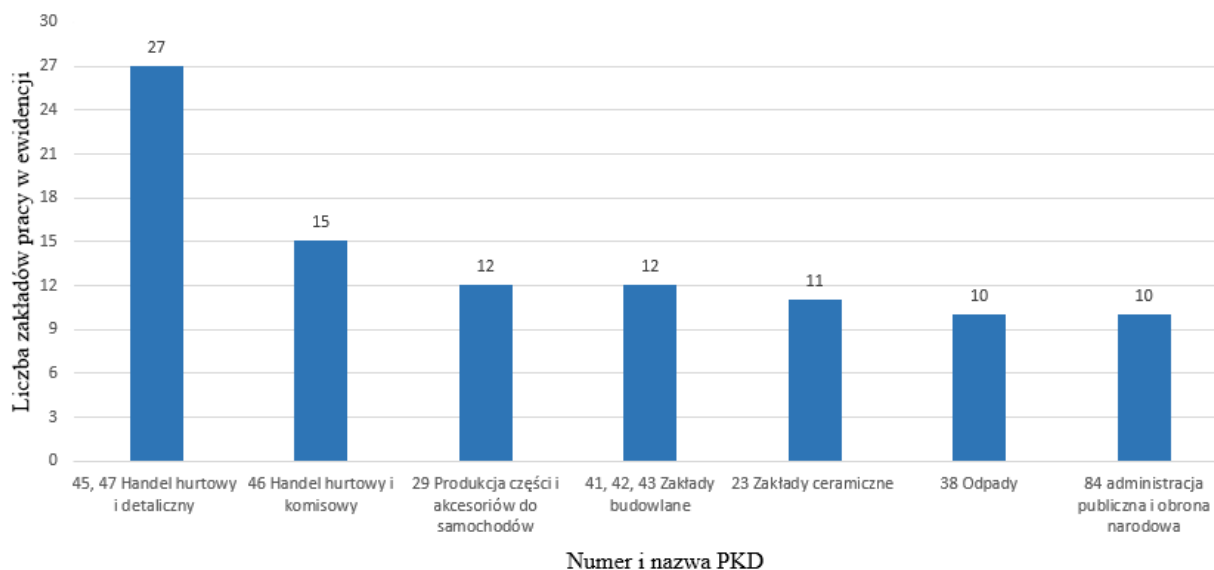
III. Zagrożenie środowiska pracy z uwzględnieniem chorób zawodowych w mieście Wałbrzychu

1. Ocena środowiska pracy

W ewidencji Oddziału Higieny Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu na dzień 31 grudnia 2022 r. ujętych było 175 zakładów pracy funkcjonujących na terenie miasta Wałbrzych. Nadzorem objęto 19 591 pracowników. Dominujące pod względem liczby zakładów pracy branże, to:

- PKD 45, 47 – handel hurtowy i detaliczny (27 zakładów pracy),
- PKD 46 – handel hurtowy i komisowy (15 zakładów pracy),
- PKD 41, 42, 43 – zakłady budowlane (12 zakładów pracy),
- PKD 23 – zakłady ceramiczne (11 zakładów pracy),
- PKD 29 – produkcja części i akcesoriów do pojazdów samochodowych (12 z. pracy),
- PKD 38 – zbieranie, przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów (10 zakładów pracy),
- PKD 84 – administracja publiczna (10 zakładów pracy).

**Najliczniejsza grupa obiektów w ewidencji Oddziału Higieny Pracy
- Miasto Wałbrzych, 2022 r.**

Rys. 1 Najliczniejsza grupa obiektów w ewidencji Oddziału Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu – dot. Miasta Wałbrzych w 2022 r. Opracowanie własne.

W 2022 r. przeprowadzono w zakładach pracy na terenie Miasta Wałbrzycha **112 kontrole sanitarnych** z zakresu warunków higieny pracy, podczas których **skontrolowano 85 zakładów pracy, zatrudniających łącznie 19 591 pracowników; 42 kontrole wykazały nieprawidłowości w 41 zakładach pracy.**

Kontrole są planowane zgodnie z wytycznymi zawartymi w Zarządzeniu Dyrektora Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Wałbrzychu nr 17/DYR/22 z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie stosowania ustawy Prawo Przedsiębiorców, sposobu przeprowadzenia analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców oraz przyjęcia schematu procedury kontroli realizowanej przez PPIS w Wałbrzychu. Ponadto kontrole są planowane zgodnie z wewnętrzną procedurą obowiązującą w Oddziale Higieny Pracy stanowiącą załącznik nr 2 do ww. Zarządzenia Dyrektora PSSE w Wałbrzychu.

Kontrole przeprowadzono w zakładach o największych zagrożeniach zawodowych, budzących zastrzeżenia pod względem sanitarno-technicznym oraz w tych, w których wyniki badań środowiskowych czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy odbiegały od wymagań określonych przepisami. Kontynuowano nadzór nad zakładami pracy, w których pracownicy pracują w ekspozycji na substancje, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, a także nadzór nad niebezpiecznymi substancjami i ich mieszaninami – poprzez kontrole podmiotów zajmujących się obrotem chemikaliami lub stosujących chemikalia w działalności zawodowej.

Kontrole przeprowadzone w 2022 r. uwzględniały m.in. takie zagadnienia, jak:

- stan sanitarny i techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych,
- aktualność badań lekarskich pracowników,
- posiadanie aktualnych wyników z monitoringu środowiska pracy,
- wydawanie pracownikom odzieży ochronnej i roboczej,
- utrzymywanie w normach higienicznych stężeń i natężeń czynników szkodliwych,

- ocena realizacji przez pracodawców przepisów prawnych w zakresie czynników rakotwórczych i biologicznych,
- nadzór nad niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi,
- nadzór nad produktami kosmetycznymi.

Kontrole prowadzone w nadzorowanych zakładach pracy wykazywały szereg uchybień higieniczno-sanitarnych w zakresie warunków higieny pracy. Do ważnych nieprawidłowości należały:

- brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy – w 20% skontrolowanych zakładów (17 zakładów),
- brak rejestru czynników szkodliwych – w 5% skontrolowanych zakładów pracy (4 zakłady),
- brak oceny ryzyka zawodowego lub niepełna ocena ryzyka zawodowego – w 12% skontrolowanych zakładów (10 zakładów),
- brak aktualnych badań lekarskich, w tym nieprawidłowo sporządzane skierowania na badania lub ich brak – w 4% skontrolowanych zakładów pracy (3 zakłady)
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń – w 11% skontrolowanych zakładów (9 zakładów),
- uchybienia w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów – w 17% skontrolowanych zakładów (14 zakładów),
- uchybienia w zakresie produktów biobójczych - w 1% skontrolowanych zakładów pracy (1 zakład),
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych środowiska pracy – w 5% skontrolowanych zakładów pracy (4 zakłady),
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych w środowisku pracy – w 8% skontrolowanych zakładów pracy (7 zakładów).

W związku z powyższym wydano ogółem 93 decyzje administracyjne, w tym:

28 decyzji z zakresu bieżącego nadzoru sanitarnego zawierających 410 nakazów,
13 decyzji zmieniających termin wykonania obowiązków,
5 decyzji umarzających,
3 decyzje wygaszające,
oraz 43 decyzje płaćnicze.

Decyzje administracyjne z zakresu bieżącego nadzoru sanitarnego dotyczyły:

- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy;
- poinformowania pracowników narażonych na oddziaływanie czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy o aktualnych wynikach badań i pomiarów czynników szkodliwych oraz udostępnienia im tych wyników;
- przeprowadzenia analizy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których wykonuje się badania i pomiary z uwzględnieniem § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U. Nr 33, poz. 166) oraz umożliwienia pracownikom lub ich przedstawicielom udział w rozpoznaniu i typowaniu czynników szkodliwych;
- założenia i prowadzenia rejestru czynników szkodliwych oraz kart badań i pomiarów;
- doprowadzenia do należytego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń pracy;
- doprowadzenia do należytego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych;

- zapewnienia w szatniach szerokości przejść między dwoma rzędami szafek pracowniczych nie mniejszej niż 1,5 m;
- zapewnienia w szatniach szerokości przejść między rzędem szafek pracowniczych a ścianą nie mniejszą niż 1,1 m;
- zapewnienia w szatniach miejsc siedzących dla co najmniej 50% pracowników zatrudnionych na najliczniejszej zmianie;
- zapewnienia w pomieszczeniu ustępu pokrycia ścian z materiałów gładkich, nienasiąkliwych i odpornych na działanie wilgoci do wysokości 2 metrów;
- zapewnienia przed pomieszczeniem ustępu pomieszczenia izolującego;
- zapewnienia w pomieszczeniach higienicznosanitarnych środków higieny osobistej (mydło w płynie, ręczniki papierowe lub suszarki elektryczne do rąk), które byłyby dostępne dla wszystkich pracowników;
- zorganizowania pomieszczeń przeznaczonych do ogrzania pracowników;
- zapewnienia ciepłej wody w natryskach i umywalkach;
- zapewnienia indywidualnych zamykanych szafek przeznaczonych do przechowywania w higienicznych warunkach własnego posiłku pracowników;
- wyznaczenia w halach produkcyjnych ciągów komunikacyjnych oraz dróg transportowych;
- instalacji natrysku ratunkowego (prysznic bezpieczeństwa) do obmycia całego ciała oraz oddzielnego natrysku (prysznic) do przemywania oczu z uwzględnieniem wymagań określonych w §103 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.);
- wyposażenia miejsc pracy w apteczki I pomocy oraz wyznaczenia osób przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy z zachowaniem wymagań określonych w §44 ust. 3-5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.);
- opracowania i wdrożenia w życie instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- oceny i dokumentacji oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy;
- sporządzenia spisu stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
- zapewnienia aktualnych kart charakterystyk dla stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
- dokonania doboru ochronników słuchu na stanowiskach pracy;
- ustalenia wydatku energetycznego pracowników;
- weryfikacji wykazu prac szczególnie niebezpiecznych;
- założenia i prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy;
- założenia i prowadzenia rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy;
- przekazania do właściwego wojewódzkiego inspektora sanitarnego oraz okręgowego inspektora pracy informacji o procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy;
- właściwego oznakowania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
- opracowania i wdrożenia w życie programu stosowania środków ochronnych, zapobiegających możliwości przekroczenia limitów GPO oraz wystąpienia bezpośrednich i pośrednich zagrożeń elektromagnetycznych, o którym mowa w §10 ust. 2 rozporządzenia

Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne z dnia 29 czerwca 2016 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 331);

- skierowania na badania profilaktyczne pracowników;
- uwzględnienia w skierowaniach na badania profilaktyczne czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy;
- założenia i prowadzenia rejestru obejmującego przypadki stwierdzonych chorób zawodowych i podejrzeń o takie choroby;
- założenia i prowadzenia wykazu prac szczególnie niebezpiecznych występujących w zakładzie pracy;
- zapewnienia drabin przenośnych spełniających wymagania określone w Polskich Normach, a także zapewniających pracownikom bezpieczne i higieniczne warunki pracy;
- nawiązania współpracy, o której mowa w art. 208 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320), między pracodawcą, a przedsiębiorcami wykonującymi prace terenie zakładu pracy, oraz wyznaczenia koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy;
- założenia i prowadzenia wykazu prac wzbronionych młodocianym;
- założenia i prowadzenia rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 lub 4 zagrożenia;
- założenia i prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do grupy 3 lub 4 zagrożenia;
- zapewnienia w hali warsztatowej odciągów miejscowych spalin;
- zapewnienia dostępu do oświetlenia naturalnego w pomieszczeniach pracy;
- zakazania spożywania posiłków w miejscach występowania czynnika rakotwórczego;
- oznakowania miejsca pracy, w których występuje czynnik rakotwórczy;
- wstrzymania udostępniania na rynku produktu biobójczego do czasu uzyskania stosownego pozwolenia na obrót tym produktem albo oznakowania tego produktu w sposób nie sugerujący właściwości biobójczych;
- zaprzestania udostępniania na rynku produktu kosmetycznego, na którego etykiecie w składzie została zamieszczona substancja zakazana tj. aldehyd 2-(4 tertbutylobenzylo) propionowy, inne nazwy: butylphenyl methylpropional, Lillial;
- zutylizowania produktu kosmetycznego;
- oznaczenia stref niebezpiecznych przy kanałach warsztatowych;
- zapewnienia dermatologicznych środków ochrony skóry oraz środków regenerujących skórę, na stanowiskach pracy gdzie występuje narażenie na podrażnienie skóry;
- zapewnienia wentylacji stanowiskowej zgodnie z wymaganiami zawartymi w kartach charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
- zapewniania w hali produkcyjnej właściwej wentylacji ogólnej;
- wydzielenia magazynu chemikaliów przystosowanego do przechowywania substancji i mieszanin niebezpiecznych stosowanych w prosektorium;

Decyzje zmieniające termin wykonania obowiązków dotyczyły:

- nałożonego na stronę obowiązku dot. opracowania oceny ryzyka zawodowego (dot. 2 zakładów pracy),
- nałożonego na stronę obowiązku w zakresie obniżenia NDN hałasu (dot. 1 zakładu pracy),

- nałożonych na stronę obowiązków w zakresie stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń (dot. 5 zakładów pracy).

W wyniku postępowań prowadzonych przez PPIS w Wałbrzychu ulega poprawie stan higieniczny środowiska pracy pracowników, a także stan sanitarny pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza socjalno-sanitarnego.

2. Nadzór nad chemikaliami

Państwowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu sprawuje nadzór nad wykonywaniem:

- rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, poprzez kontrolę przepisów dotyczących rejestracji substancji, oceny informacji dotyczących substancji lub dokumentacji rejestracyjnej oraz wprowadzania ograniczeń produkcji, obrotu i stosowania niektórych substancji chemicznych;
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP), w aspekcie kontroli obowiązku klasyfikowania, oznakowania i pakowania przed wprowadzeniem ich do obrotu przez producentów, importerów i dalszych użytkowników substancji oraz mieszanin stwarzających zagrożenie.

Kontrole nad przestrzeganiem przepisów rozporządzeń REACH oraz CLP prowadzone były zgodnie z ustawą z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach. W 2022 r. w ramach nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami przeprowadzono 22 kontrole w 20 zakładach pracy zatrudniających łącznie 2294 pracowników; 6 kontroli wykazało nieprawidłowości w 6 zakładach pracy. Z ogólnej liczby 22 przeprowadzonych kontroli 1 kontrola została przeprowadzona u producenta, 1 kontrola u importera, 8 kontroli u stosujących substancje i mieszaniny chemiczne stwarzające zagrożenie, natomiast pozostałe 12 kontroli zostało przeprowadzonych u dystrybutorów.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- braku badań i pomiarów czynników chemicznych występujących na stanowiskach pracy;
- brak natrysku ratunkowego (prysznic bezpieczeństwa) do obmycia całego ciała oraz oddzielnych natrysków (prysznic) do przemywania oczu, które byłyby zasilane wodą nieogrzewaną i działały niezawodnie bez względu na warunki atmosferyczne;
- braku instrukcji bhp uwzględniających informacje zawarte w kartach charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
- braku kart charakterystyk dla stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
- braku spisu stosowanych substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie;
- nie uwzględnienia w spisie stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych wszystkich stosowanych produktów.

W zakresie substancji i mieszanin chemicznych wydano łącznie 20 decyzji administracyjnych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu prowadzi również nadzór nad produktami biobójczymi. Produkty biobójcze stanowią substancję lub mieszaninę, składającą się z jednej lub kilku substancji czynnych, której przeznaczeniem jest niszczenie, odstraszenie, unieszkodliwianie organizmów szkodliwych, zapobieganie ich działaniu lub zwalczanie ich w jakikolwiek sposób inny niż działanie czysto fizyczne lub mechaniczne. Substancja czynna

oznacza substancję działającą na organizmy szkodliwe lub przeciwko nim lub mikroorganizm działający na organizmy szkodliwe lub przeciwko nim.

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów w zakresie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych, wprowadzania do obrotu wyrobów poddanych działaniu produktów biobójczych i substancji czynnych przeznaczonych do stosowania w produktach biobójczych w działalności zawodowej, sprawowany jest zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi tj.:

- ustawą z dnia 9 października 2015 r. o produktach biobójczych,
- rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych.
- Zadania kontrolne obejmowały m.in. sprawdzenie:
 - posiadania i ważności stosownego pozwolenia na wprowadzanie do obrotu produktu biobójczego, wydanego przez Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych,
 - dostępności karty charakterystyki produktu biobójczego, sporządzonej na zasadach określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (REACH),
 - zgodności przeznaczenia i rodzaju produktu biobójczego z danymi figurującymi w pozwoleniu na obrót,
 - stosowania produktów biobójczych w działalności zawodowej,
 - prawidłowości oznakowania opakowania produktu biobójczego.

W 2022 r. w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi zostało przeprowadzonych 13 kontroli, w tym skontrolowano 10 udostępniających produkty biobójcze oraz 1 stosującego. Stwierdzono nieprawidłowości u 2 udostępniających polegające na: udostępnianiu na rynku produktu biobójczego bez wymaganego pozwolenia, nieprawidłowej reklamy produktu biobójczego, braku karty charakterystyki oraz niewłaściwego oznakowania. W tym obszarze wydano 2 decyzje administracyjne dot. wstrzymania udostępniania na rynku produktu biobójczego do czasu uzyskania stosownego pozwolenia na obrót tym produktem albo oznakowania tego produktu w sposób nie sugerujący właściwości biobójczych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu w ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy szczególnie nacisk kładzie na występujące w środowisku pracy czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Ze względu na charakter skutków zdrowotnych temat ten jest realizowany w sposób ciągły. W 2022 r. przeprowadzono 13 kontroli w 13 zakładach pracy; kontrolą objęto 1830 pracowników; 5 kontroli wykazało nieprawidłowości; wydano 6 decyzji administracyjnych.

Oddział Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu od 01 stycznia 2022 r. realizuje zadania polegające na sprawowaniu nadzoru nad przestrzeganiem przepisów w zakresie produktów kosmetycznych. Nadzór ten sprawowany jest zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi tj.:

- ustawą z dnia 4 października 2018 r. o produktach kosmetycznych,
- rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 30 listopada 2009 r. nr 1223/2009 dotyczącym produktów kosmetycznych.

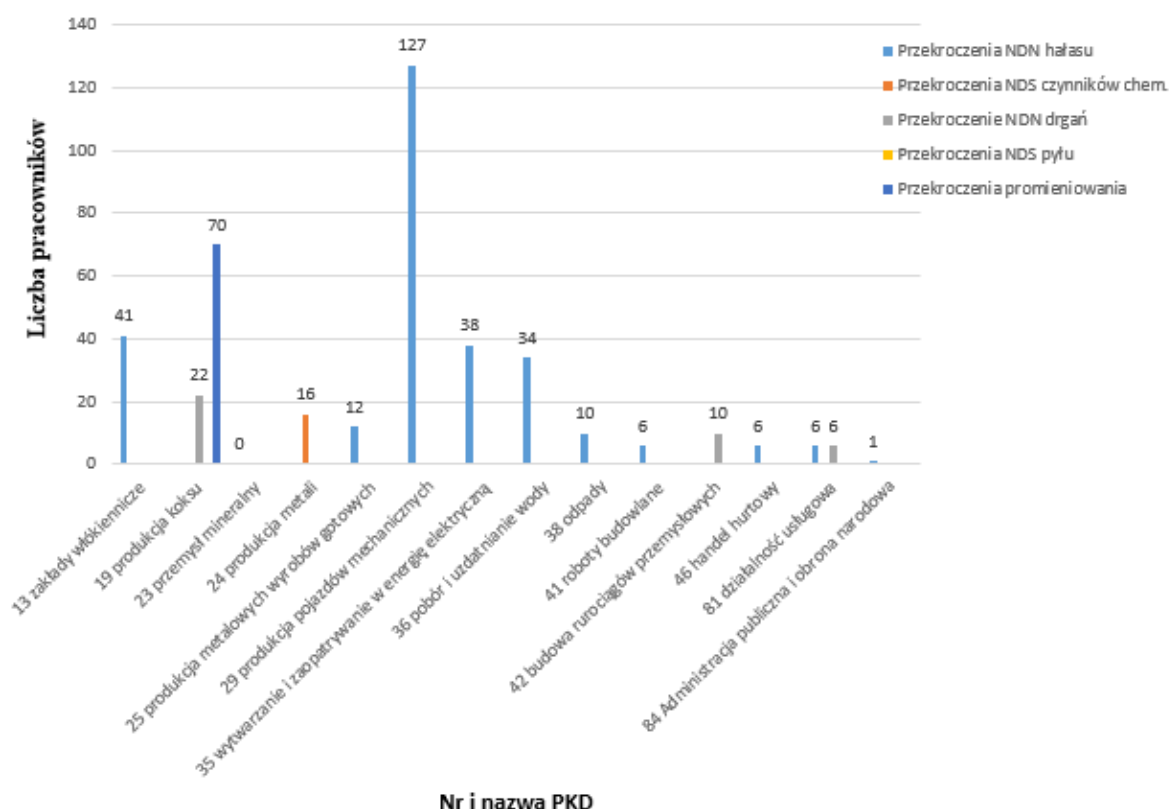
W 2022 r. przeprowadzono ogółem 21 kontroli; 1 kontrola wykazała nieprawidłowości w zakresie udostępniania na rynku produktu kosmetycznego zawierającego w swoim składzie substancję zakazaną tj. aldehyd 2-(4-tertbutylobenzyl) propionowy, inne nazwy: butylphenyl methylpropional, Lilial. W związku z powyższym wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą zaprzestanie udostępniania na rynku produktu kosmetycznego.

3. Ocena narażenia zawodowego

Oddział Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu kontrolował poziom narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, mogące powodować u pracowników następstwa zdrowotne w postaci chorób zawodowych. W 2022 r. **405 osób** pracowało na stanowiskach pracy, na których stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych; w warunkach przekroczenia NDN hałasu pracowało – 281 osób, powyżej NDN drgań – 38 osób, 70 osób powyżej NDN promieniowania podczerwonego, 16 osób powyżej NDS czynników chemicznych.

Od wielu lat dominującym czynnikiem szkodliwym występującym w zakładach pracy funkcjonujących na terenie miasta Wałbrzych oraz powiatu wałbrzyskiego jest hałas. Ze względów technologicznych z reguły niemożliwe jest wyeliminowanie tego czynnika szkodliwego ze środowiska pracy. W związku z tym działania podejmowane przez Oddział Higieny Pracy obejmują przede wszystkim nadzór nad wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas. Wymagane jest m.in.: oznakowanie w zakładzie stref zagrożonych hałasem, zaopatrzenie pracowników w środki ochrony słuchu i egzekwowanie ich stosowania, sporządzenie i wprowadzenie w życie programu działań organizacyjno-technicznych zmierzającego do ograniczenia narażenia na hałas oraz informowanie pracowników o ryzyku zawodowym.

Liczba pracowników zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych dot. Miasta Wałbrzych w 2022 r.

Rys. 2 Pracownicy zatrudnieni w przekroczeniach normatywów higienicznych – dot. Miasta Wałbrzych w 2022 r. Opracowanie własne.

4. Choroby zawodowe

Następstwem pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia są choroby zawodowe. W 2022 r. postępowania administracyjne w sprawie chorób zawodowych prowadzone były na podstawie przepisów określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. z 2022 r., poz. 1836) oraz rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób (Dz. U. z 2013 r., poz. 1379 ze zm.).

W 2022 r. dokonano 99 zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych, dodatkowo stwierdzono łącznie **33 choroby zawodowych** w tym 24 dot. miasta Wałbrzych.

W sprawach chorób zawodowych wydano łącznie **46** decyzji, w tym 32 dot. miasta Wałbrzych (pozytywne 24, negatywne 8) w tym:

- 33 decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej, w tym: 19 decyzji dotyczących pylic z czego 4 decyzje stwierdzające pylicę krzemową, 11 decyzji stwierdzających pylicę górników kopalń węgla, 1 decyzja stwierdzająca pylicę spawaczy oraz 3 decyzje stwierdzające pylicę azbestową; 7 decyzji dotyczących chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw z czego 6 w zakresie choroby COVID-19 oraz 1 decyzję w zakresie gruźlicy; 3 decyzje dotyczące nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi - nowotwór płuc (2 prawego i 1 lewego); 2 decyzje dotyczące przewlekłej choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy - zespół cieśni nadgarstka prawego i lewego; 1 decyzja dotycząca przewlekłej choroby układu ruchu wywołanej sposobem wykonywania pracy - przewlekłe zapalenie ścięgna i jego pochewki oraz 1 decyzja dotycząca choroby opłucnej lub osierdzia wywołanej pyłem azbestu – rozległe zgrubienie opłucnej;
- 11 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej, w tym: 5 dot. pylic płuc z czego 3 decyzje w zakresie pylicy górników kopalń węgla, 1 pylica spawaczy oraz 1 pylica krzemowa (3 na podstawie zgłoszenia DWOMP w Wałbrzychu, 1 na podstawie wniosku strony oraz 1 na podstawie wniosku pełnomocnika); 1 dot. przewlekłego obturacyjnego zapalenia oskrzeli, które spowodowało trwałe upośledzenie sprawności wentylacyjnej płuc ze stosunkiem procentowym natężonej objętości wydechowej pierwszosekundowej (FEV1) do pojemności życiowej (VC) wynoszącym 0,7 po leku rozszerzającym oskrzela (1 na podstawie wniosku pełnomocnika); 2 dot. przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy z czego 1 w zakresie zespołu cieśni nadgarstka oraz 1 zespół kanału de Guyona (2 na podstawie zgłoszenia DWOMP w Wałbrzychu), 1 dot. obustronnego trwałego odbiorczego ubytku słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowanego hałasem, wyrażonym podwyższeniem progiem słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszącym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1, 2 i 3 kHz (1 na podstawie zgłoszenia DWOMP w Wałbrzychu); 1 dot. zespołu wibracyjnego- postać naczyniowo-nerwowa, postać kostnowstawowa, postać mieszana: naczyniowo nerwowa i kostnowstawowa (zgłoszenie dokonane na podstawie wniosku strony); 1 dot. chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw- borelioza (zgłoszenie dokonane na podstawie wniosku strony);
- 2 decyzje dot. umorzenia postępowań w całości- podstawa prawna art. 105§ 1 oraz 104§1 i 2 k.p.a., w tym 1 dotyczyła pylicy płuc-pylicy krzemowej oraz 1 w zakresie chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw- COVID-19.

W strukturze zachorowalności na choroby zawodowe w mieście Wałbrzych w 2022 r. czołowe miejsce zajmują następujące jednostki chorobowe:

- 14 decyzji dotyczących pylic płuc z czego 9 decyzji stwierdzających pylicę górników kopalń węgla, 2 pylice azbestowe, 2 pylice krzemowe oraz 1 pylica spawaczy (13 dokonanych na

podstawie zgłoszenia DWOMP związanych z badaniami w trybie art. 229 § 5 Kodeksu pracy oraz 1 zgłoszenie dokonane na wniosek strony);

- 3 decyzje dotyczące nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi- nowotwór płuc: w tym 1 w zakresie nowotworu płuca lewego oraz 2 w zakresie nowotworu płuca prawego (1 dokonane na podstawie wniosku strony, 1 dokonane przez DWOMP w Wałbrzychu oraz 1 na podstawie wniosku pełnomocnika);
- 3 decyzje dotyczące chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw- COVID-19; (3 zgłoszenia dokonane przez DWOMP we Wrocławiu);
- 1 decyzja dotycząca choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu – rozległe zgrubienie opłucnej (1 zgłoszenie dokonane przez DWOMP w Wałbrzychu);
- 2 decyzje dotyczące przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy zespół cieśni nadgarstka (2 zgłoszenia dokonane przez DWOMP w Wałbrzychu);
- 1 decyzja dotycząca przewlekłej choroby układu ruchu związanej ze sposobem wykonywania pracy - przewlekłe zapalenie ścięgna i jego pochewki (1 zgłoszenie dokonane przez DWOMP w Wałbrzychu).

Mimo, iż dominującym czynnikiem szkodliwym występującym w zakładach pracy na terenie miasta Wałbrzych jest hałas, w 2022 r. nie stwierdzono żadnej choroby związanej z ubytkiem słuchu w związku z tym narażeniem.

Wśród stwierdzeń chorób zawodowych, dominują pylice górników kopalń węgla, natomiast w ubiegłym roku odnotowano dużą ilość rozpoznawanych nowotworów płuc związanych z narażeniem pracowników na proces technologiczny, w którym dochodzi do uwalniania substancji chemicznych, ich mieszanin lub czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym - prace związane z narażeniem na krzemionkę krystaliczną – frakcję respirabilną powstającą w trakcie pracy, o którym mowa w punkcie II.2 załącznika do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 2235). Warto nadmienić, że z początkiem roku odnotowano w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu wzrost zgłoszeń podejrzenia chorób zawodowych: pylicy płuc- pylicy azbestowej tj. 39 zgłoszeń, w tym 31 zgłoszeń dotyczyło miasta Wałbrzych.

Wystąpienie choroby pylicy płuc oraz chorób nowotworowych związane jest z długim okresem odpowiednio progresywnego rozwoju choroby w przypadku pylicy płuc oraz długim okresem latencji w przypadku chorób nowotworowych. Znaczącym jest także fakt, że byli górnicy wałbrzyskich kopalń węgla korzystają z możliwości badań lekarskich w trybie art. 229 § 5 Kodeksu pracy tj. na swój wniosek poddają się badaniom lekarskim po ustaniu zatrudnienia w warunkach narażenia na działanie pyłów zwłókniających, które to badania zapewnia następca prawny zlikwidowanych kopalń.

W związku z pojawieniem się czynnika biologicznego gr 3 - koronawirus zespół ostrej niewydolności oddechowej 2 - wirus SARS-CoV-2, w 2022 r. stwierdzano również chorobę zakaźną - COVID-19.

Rys. 3 Choroby zawodowe stwierdzone w 2022 r. – dot. Miasta Wałbrzych. Opracowanie własne.

W związku z odnotowanym na terenie Polski pierwszym przypadkiem zakażenia koronawirusa SARS-CoV-2, datowanym na dzień 04.03.2020 r., Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. 2020 poz. 491 z późn. zm.), od dnia 20 marca 2020 r. do 15.05.2022 r. został wprowadzony na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii. W związku z pojawieniem się ww. czynnika biologicznego w środowisku pracy i ujęciu go w grupie 3 pn. koronawirus zespołu ostrej niewydolności oddechowej 2 – wirus SARS-CoV-2, do Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Wałbrzychu w 2022 r. wpłynęło 7 zgłoszeń w zakresie „chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw – COVID-19”, w tym 5 zgłoszeń dotyczyło miasta Wałbrzych.

5. Środki zastępcze

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 9a ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195 z późn. zm.) do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola przestrzegania przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2022 r. na terenie miasta Wałbrzycha przeprowadzono **2 kontrole** w zakresie wprowadzania do obrotu środków zastępczych, które nie wykazały nieprawidłowości. Na terenie miasta Wałbrzycha nie ujawniono przypadków wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. Tym samym w rzeczonym zakresie nie wydano również decyzji administracyjnych.

Zgodnie z art. 30a ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.) podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz podmioty przeprowadzające badanie pośmiertne są obowiązane zgłosić państwowemu

powiatowemu inspektorowi sanitarnemu właściwemu ze względu na siedzibę tego podmiotu wystąpienie zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenie wystąpienia takiego zatrucia albo zgonu, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. Placówki medyczne kierują zgłoszenia zatruc/podejrzeń zatruc bezpośrednio do PPIS w Wałbrzychu, który następnie przekazuje raporty do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu oraz Głównego Inspektora Sanitarnego. W 2022 r. Oddział Higieny Pracy **nie odnotował** na terenie miasta Wałbrzych oraz powiatu wałbrzyskiego **przypadków zatruc dopalaczami**.

6. Promocja zdrowia

Działalność Oddziału Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu ukierunkowana jest m.in. na poprawę warunków higieny pracy w zakładach pracy znajdujących się na terenie miasta Wałbrzycha oraz powiatu wałbrzyskiego, a więc poprawę warunków sprzyjających zdrowiu. Przeprowadzane kontrole koncentrują się przede wszystkim na głównych zagrożeniach dla zdrowia pracowników, mając za cel szeroko pojętą profilaktykę chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy. Celem działań podejmowanych przez pracowników Oddziału Higieny Pracy jest także promowanie zachowań prozdrowotnych.

W trakcie przeprowadzanych kontroli pracownicy Oddziału Higieny Pracy zwracali uwagę na przestrzeganie zakazu palenia tytoniu zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych z dnia 09 listopada 1995 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 276 z późn. zm.). Informacje na temat palenia tytoniu były ujmowane w protokołach kontroli – dane przekazywano do Działu Higieny Pracy WSSE we Wrocławiu. Dodatkowo w trakcie czynności kontrolnych informowano pracodawców i w miarę możliwości pracowników o szkodliwości palenia tytoniu.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu w związku z obowiązującym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej stanem epidemii (do 15 maja 2022 r.), podczas przeprowadzania czynności kontrolnych informował przedsiębiorców o konieczności podejmowania działań higienicznych zapobiegających szerzeniu się zakażeń SARS-CoV-2 w miejscu pracy.

Ponadto w ramach działań oświatowych realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną udzielano pracodawcom porad i informacji m.in. w zakresie: przeprowadzania badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy, prowadzenia rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy, dokumentacji oceny ryzyka zawodowego, kart charakterystyk stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych, oznakowania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych.

7. COVID-19

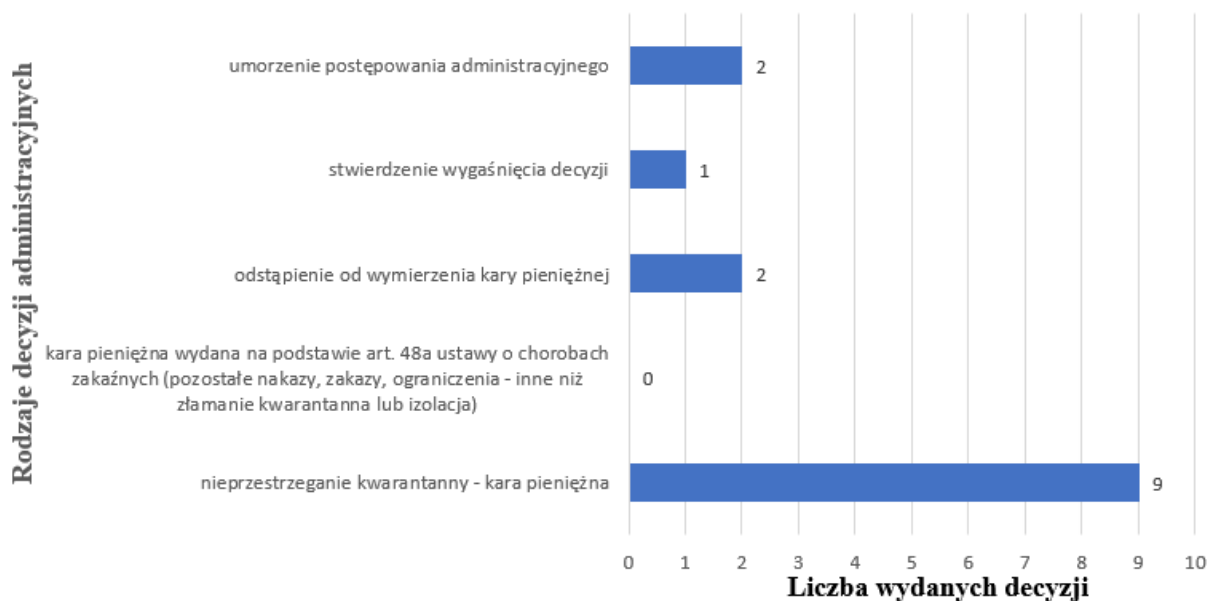
W okresie od dnia 20 marca 2020 r. do 15 maja 2022 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał ogłoszony przez Ministra Zdrowia stan epidemii – *por.: rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej stanu epidemii (Dz. U. z 2020 r. poz. 491 z późn. zm.)*, natomiast od dnia 16 maja 2022 r. na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązuje stan zagrożenia epidemicznego – *por.: rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 marca 2022 r. w sprawie ustanowienia określonych*

ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U. z 2022 r. poz. 679 z późn. zm.).

W trakcie obowiązywania stanu epidemii, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu wprowadził ograniczenia w wykonywaniu zadań przez pracowników organu polegające na wykonywaniu wyłącznie zadań niezbędnych do zapewnienia pomocy obywatelom. Oddział Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu w okresie od początku epidemii prowadził kilkaset spraw związanych z COVID-19, które w większości zakończyły się wydaniem decyzji administracyjnych. Sprawy prowadzone w 2022 r. obejmowały m.in.:

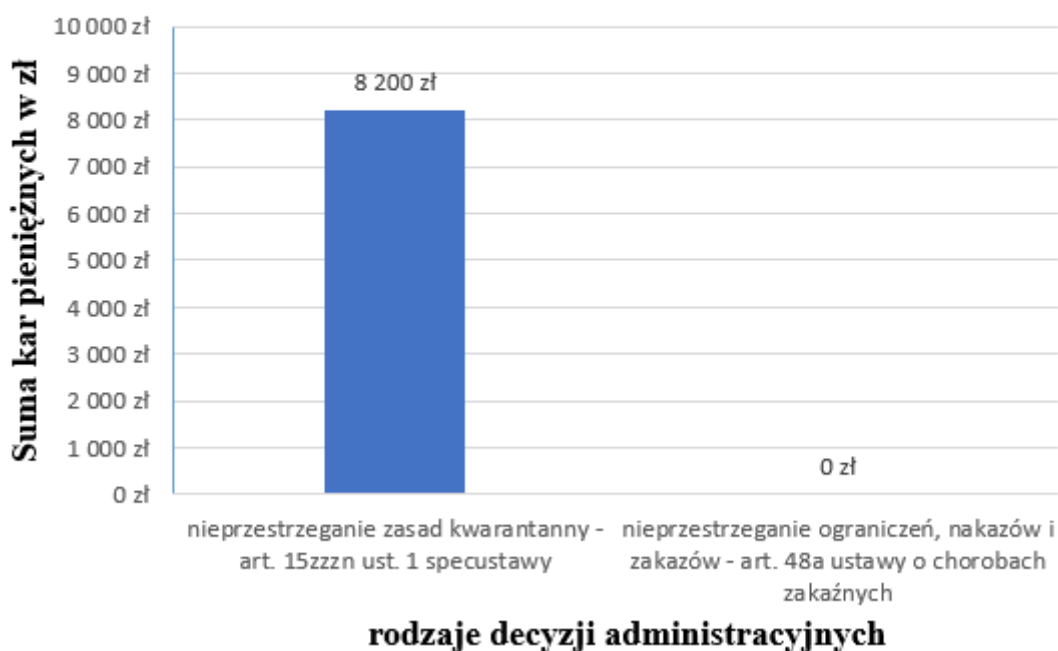
- prowadzenie postępowań administracyjnych dot. wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za nieprzestrzeganie zasad kwarantanny (art. 15zzzn ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych) – *zob. rys. 4 i 5*
- prowadzenie postępowań administracyjnych dot. wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za nieprzestrzeganie innych nakazów i zakazów związanych ze stanem epidemii oraz stanem zagrożenia epidemicznego (na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi) – *zob. rys. 4 i 5*
- przeprowadzanie kontroli w zakresie sprawdzenia stosowania ograniczeń, nakazów i zakazów wprowadzonych w związku z wystąpieniem stanu epidemii, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 46a i art. 46b pkt 1-6 i 8-13 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2021 r. poz. 2069 z późn. zm.), w tym oznakowania produktów do dezynfekcji;
- udzielanie odpowiedzi na wnioski i zapytania kierowane do PPIS w związku z nałożonymi na strony obowiązkami poddania się kwarantannie oraz izolacji domowej;
- obsługę systemu teleinformatycznego EWP;
- obsługa Systemu Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (SEPIS);
- przekazywanie raportów dot. administracyjnych kar pieniężnych do WSSE oraz KMP w Wałbrzychu (do końca marca 2022 r.),
- przekazywanie tygodniowych raportów dotyczących kontroli galerii handlowych, stoków, i innych obiektów (do końca marca 2022 r.),
- prowadzenie baz danych dot. administracyjnych kar pieniężnych;
- przekazywanie informacji dot. zmian prawnych związanych z stanem epidemii;
- rozpatrywanie wniosków w rozumieniu art. 241 kpa składanych w stosunku do osób fizycznych oraz przedsiębiorców niestosujących się do obowiązujących nakazów, zakazów oraz ograniczeń wprowadzonych w związku z ogłoszonym stanem epidemii;
- przeprowadzanie dochodzeń epidemiologicznych z osobami zakażonymi,
- przekazywanie informacji na żądanie Prokuratora w Wałbrzychu dot. postępowań administracyjnych w sprawie nałożonych kar pieniężnych oraz danych statystycznych dotyczących dziennej liczby zachorowań na COVID-19.

Decyzje administracyjne w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii w 2022 r. Miasto Wałbrzych

Rys. 4 Decyzje administracyjne w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii – dot. Miasta Wałbrzych. Opracowanie własne.

Suma nałożonych administracyjnych kar pieniężnych w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii w 2022 r. Miasto Wałbrzych

Rys. 5 Suma nałożonych administracyjnych kar pieniężnych w sprawach dot. nieprzestrzegania

ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii – dot. Miasta Wałbrzych. Opracowanie własne.

IV. Placówki nauczania i wychowania

W 2022 r. w ewidencji PSSE w Wałbrzychu znajdowały się 102 stałe placówki nauczania i wychowania, 12 turnusów wypoczynku zimowego i 42 wypoczynku letniego. Skontrolowano 98 stałych placówek nauczania i wychowania, 4 turnusy wypoczynku zimowego, oraz 15 wypoczynku letniego. Zakres kontroli obejmował przede wszystkim ocenę stanu sanitarnego placówek, w tym m.in. stan techniczny, funkcjonalność, wyposażenie, mikroklimat, warunki do utrzymania higieny osobistej, przestrzeganie zakazu palenia tytoniu oraz czystość i porządek. Stan sanitarny większości obiektów nie budził zastrzeżeń - nie stwierdzono zaniedbań czystości i porządku, nie wszczęto także postępowania administracyjnego w sprawie usunięcia uchybień higieniczno-sanitarnych. We wszystkich obiektach przestrzegane były przepisy ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Stan sanitarny poszczególnych rodzajów placówek nauczania i wychowania oraz form wypoczynku przedstawiał się następująco:

Żłobki – w ewidencji znajdowało się 7 placówek- skontrolowano 7. Stan sanitarny nie budził zastrzeżeń. W Żłobku Samorządowym nr 8 (ul. Sosnowa) wykonano zalecenia wydane w ubiegłym roku tj.: wydzielono pralnię, do przewijaków zakupiono materacyki odporne na zmywanie i dezynfekcję.

Przedszkola – w ewidencji znajdowały się 24 przedszkola, wszystkie skontrolowano. Stan sanitarny w większości placówek nie budził zastrzeżeń, nie wydano decyzji. W 2 placówkach stwierdzono uchybienia, tj:

- w Przedszkolu Samorządowym Nr 17 z Oddziałami Integrycyjnymi i Specjalnymi (ul. Sosnowa) brakowało ciepłej bieżącej wody z powodu awarii urządzeń grzewczych- wydano zalecenia, kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie usterek i zapewnienie ciepłej wody,
- w Niepublicznym Przedszkolu Specjalnym "Niebieski Słonik" (ul. Orkana) na ogrodzeniu o wysokości poniżej 180 cm stwierdzono ostre elementy, zastano wystające korzenie drzew, tworzące nierówności na terenie placu zabaw- wydano zalecenia obligujące do usunięcia uchybień- kontrola sprawdzająca wykazała poprawę.

W 18 przedszkolach oceniono dostosowanie mebli edukacyjnych do zasad ergonomii– oceną objęto 797 dzieci i stwierdzono, że wszystkie korzystały z mebli dostosowanych do wzrostu.

Szkoły (podstawowe, ponadpodstawowe, zespoły szkół)– w ewidencji znajdowało się 35 placówek- skontrolowano 33.

Stan higieniczny nie budził zastrzeżeń, nie stosowano karania mandatowego. Nie wszczęto postępowania administracyjnego w sprawie usunięcia uchybień.

Wyegzekwowano 1 decyzję, wydaną w latach ubiegłych przez WSSE we Wrocławiu w Zespole Szkół Politechnicznych „Energetyk” (Al. Wyzwolenia) - zapewniono równą pozbawioną złuszczeń powłokę malarską na ścianach i sufitach oraz dokonano renowacji stolarki drzwiowej na I, II i III piętrze.

W 2022 r. **odnotowano 1 interwencję**, została zgłoszona przez ucznia Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 2 (ul. Wańkowicza), która dotyczyła niskiej temperatury w placówce. Przeprowadzono kontrolę, dokonano pomiaru temperatury wzorcowanymi termometrami we wszystkich salach lekcyjnych- temperatura wahała się od 18,3 do 20,0 C.

Biorąc powyższe pod uwagę, nie stwierdzono naruszenia przepisów – skargę uznano za niezasadną.

Niezachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych stwierdzono w **3 szkołach podstawowych**- Nr 23 (ul. A. Struga), Nr 28 (Al. Wyzwolenia), Nr 15 (ul. Hirszfelda), **3 LO** – I (ul. Paderewskiego), II (Al. Wyzwolenia), III (ul. dr. Jordana), Rzemieślniczej Branżowej Szkole I stopnia (ul. Oś. Górnicze) oraz **3 zespołach szkół** – Nr 5 (ul. Ogrodowa), „Energetyk” (Al. Wyzwolenia), Muzycznym (ul. Piętnastolecia). Przyjmuje się, że co najmniej jedna umywalka powinna przypadać na 20 osób, co najmniej jedna miska ustępowa i jeden pisuar na 30 chłopców oraz jedna miska ustępowa na 20 dziewcząt.

W 3 placówkach zwiększono liczbę urządzeń sanitarnych- mimo to nadal są niewystarczające. W Zespole Szkół Muzycznych (ul. Piętnastolecia) i III LO (ul. dr. Jordana) poprawę w tym zakresie odnotowano w 2022 r., w Publicznej Szkole Podstawowej Nr 23 (ul. A. Struga) zalecenia były zrealizowane w latach ubiegłych. Placówki niespełniające wymogów w tym zakresie zlokalizowane są w starych budynkach, nie były rozbudowywane i przebudowywane. Podczas kontroli obiektów z niezachowanymi standardami dostępności do urządzeń sanitarnych zwracano uwagę na to czy w trakcie przerw nie ma do nich utrudnionego dostępu. Zalecano także dyrektorom monitorowanie dostępności do umywalk i toalet, i podejmowanie odpowiednich działań zmierzających do zwiększenia liczby przyborów sanitarnych lub w miarę możliwości ograniczenia liczby przyjmowanych do placówki uczniów.

W 2022 r. podczas kontroli stwierdzono, że:

- zwiększyła się liczba szkół posiadająca pomiary natężenia oświetlenia sztucznego,
- naukę na dwie zmiany prowadziła Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 26 (ul. Palisadowa 48) oraz Dolnośląski Zespół Szkół Specjalnych Przyszpitalnych (ul. Batorego 4),
- w 13 szkołach wszyscy uczniowie mieli indywidualne miejsca na pozostawianie podręczników. W większości placówek zapewniono dla kl. 1- 3 indywidualne miejsca do pozostawiania części podręczników i przyborów szkolnych, natomiast dla klas starszych miejsca zbiorowe, z których uczniowie korzystali sporadycznie ze względu na specyfikę nauki.

W skontrolowanych szkołach zapewniono **infrastrukturę do prowadzenia zajęć WF**, Podczas kontroli w 6 szkołach – 1 Fundacji „Clever” (ul. A. Krajowej), 3 TEB (ul. Słowackiego), Rzemieślniczej Branżowej Szkole I stopnia (ul. Oś. Górnicze), Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości (ul. Wrocławska) stwierdzono brak infrastruktury do

prowadzenia zajęć WF. W szkole wyższej brak zajęć WF w siatce godzin, pozostałe szkoły organizowały zajęcia z wykorzystaniem infrastruktury sportowej zlokalizowanej poza placówką.

W Dolnośląskim Młodzieżowym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (ul. Strzegomska) poprawiły się warunki do prowadzenia zajęć WF, tj: wyremontowano boisko ze sztuczną nawierzchnią.

W 4 placówkach wydano zalecenia pokontrolne obligujące do usunięcia uchybień występujących w obiektach infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej, tj.:

- w Publicznej Szkole Podstawowej Nr 15 (ul. Hirszfelda) dot. uzupełnienia zabezpieczeń na kaloryferach i kamiennych parapetach w sali zabaw,
- w II LO (Al. Wyzwolenia) dot. monitorowania stanu asfaltowego boiska z drobnymi pęknięciami oraz ubytkami uzupełnionymi betonem i w razie potrzeby wyłączenia go z użytku lub podjęcia działań naprawczych,
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 4 (ul. 11-go listopada) dot. wymiany lub naprawy zniszczonych kaloryferów z ostrymi elementami oraz wyeksploatowanych, uszkodzonych piłkochwyłów w sali gimnastycznej,
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 1 (ul. 1-go Maja) dot. podjęcia działań zmierzających do przywrócenia właściwego stanu technicznego uszkodzonej nawierzchni placu zabaw (plac wyłączony z użytku).

Mimo posiadanej infrastruktury do zajęć WF szkoły organizowały zajęcia poza placówką. Uczniowie kl. II i III realizowali specjalny program nauki pływania finansowany przez gminę Wałbrzych. Lekcje odbywały się w ramach zajęć szkolnych w obiektach sportowych. Uczniom zapewniono bezpłatny transport oraz opiekę wykwalifikowanej kadry.

W 18 szkołach **prowadzono dożywianie** uczniów w formie ciepłych posiłków. Około 3% uczniów szkół, dla których Gmina Wałbrzych jest organem prowadzącym korzystało z obiadów (w tym ok. 23% dofinansowywanych). W 13 placówkach posiłki były dowożone, przygotowywane poza szkołą. W obiektach realizowano „Program dla szkół”, którego celem było udostępnianie dzieciom owoców, warzyw, mleka i produktów mlecznych. Przed ogłoszeniem epidemii funkcjonowały w nich także „poidelka” do korzystania z wody wodociągowej- w 2022 roku były wyłączone z użytku ze względu na stan zagrożenia epidemicznego.

Substancje chemiczne/mieszaniny do celów dydaktycznych wykorzystywane były w 7 skontrolowanych placówkach. Ponadto w trakcie kontroli sanitarnych stwierdzono, że część placówek posiada nieużywane odczynniki chemiczne do celów dydaktycznych, tj: Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 23 (ul. A. Struga), I Liceum Ogólnokształcące (ul. Paderewskiego), II Liceum Ogólnokształcące (Al. Wyzwolenia), III Liceum Ogólnokształcące (ul. dr. Jordana), Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 4 (ul. 11 Listopada), Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 6 (ul. Grodzka), Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 1 (ul. 1 Maja). Szkoły, które nie stosowały odczynników posiadały ich aktualne spisy oraz karty charakterystyki. Przeteterminowane substancje i mieszaniny nie były używane, przechowywanie były zgodne z wymaganiami. W I LO (ul. Paderewskiego) w trakcie kontroli zastano znaczną ilość przeteterminowanych, niestosowanych, przeznaczonych do utylizacji odczynników. Część substancji w terminie przydatności nie posiadała kart charakterystyki stworzonych przez ich producenta. Zalecono pozyskać właściwą dokumentację oraz do czasu jej otrzymania, przeanalizowania i zapewnienia wskazanych w niej środków ochrony indywidualnej zawiesić używanie środków chemicznych. Ponadto polecono uzupełnić posiadany spis odczynników o ich ilości brutto.

Ponadto w warsztatach szkolnych funkcjonujących w ramach Zespołu Szkół Nr 5 (ul. Ogrodowa) stosowana była chemia budowlana i substancje, mieszaniny chemiczne, w tym niebezpieczne wykorzystywane w pracowniach mechaniki samochodowej. Poinstruowano nt. obowiązków związanych z wykorzystaniem niebezpiecznych odczynników chemicznych.

W skontrolowanych szkołach **zapewniono opiekę medyczną sprawowaną przez pielęgniarki**. W większości placówek gabinety profilaktyki zdrowotnej znajdowały się w szkole i były wykorzystywane przez 1 placówkę. Cztery szkoły nie posiadały własnego gabinetu, tj. Niepubliczna Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna "CLEVER" (A. Krajowej) oraz Niepubliczna Szkoła Policealna oraz LO TEB Edukacja (ul. Słowackiego). Placówki korzystały z gabinetów wspólnie z innymi szkołami zlokalizowanymi w tym samym budynku i prowadzonymi przez ten sam organ prowadzący. Ponadto 1 szkoła podstawowa dochodziła do gabinetu prowadzonego przez Zakon Joannitów. W trakcie kontroli oceniano gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

W większości gabinetów pielęgniarskich nie stwierdzono nieprawidłowości, tj.: zapewniono punkt poboru ciepłej i zimnej wody, środki myjąco dezynfekujące, podłogi wykonane z materiałów umożliwiających dezynfekcję. W Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 1 (ul. 1 Maja) stwierdzono podczas kontroli brak ciepłej bieżącej wody w gabinecie profilaktyki zdrowotnej. Wydano zalecenia. Kontrola sprawdzająca wykazała poprawę- usunięto awarię urządzenia grzejącego wodę.

W 6 wałbrzyskich szkołach funkcjonowały szkolne gabinety stomatologiczne – w ramach realizacji „Wałbrzyskiego programu profilaktycznej opieki stomatologicznej, zapobiegającego rozwojowi próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci i młodzieży z wałbrzyskich szkół podstawowych, w latach 2018-2022". Skontrolowane placówki na terenie miasta Wałbrzycha podpisały porozumienie w sprawie opieki stomatologicznej nad uczniami z ww. gabinetami stomatologicznymi. Brak tego typu opieki w Niepublicznej Szkole Policealnej TEB Edukacja (ul. Słowackiego), w której wszyscy uczniowie mają ponad 19 lat.

W ramach prowadzonego nadzoru oceniono **dostosowanie mebli edukacyjnych do warunków antropometrycznych dzieci i młodzieży** w 13 placówkach (7 szkołach podstawowych, 6 zespołach szkół). Oceną objęto 885 dzieci, tj. 240 uczniów szkół podstawowych i 645 uczniów zespołów. Zdecydowana większość korzystała z mebli dostosowanych do ergonomii. W 3 zespołach szkół, tj: w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 4 (ul. 11 Listopada), Zespole Szkół Muzycznych (ul. Piętnastolecia), Zespole Szkół Nr 7 (ul. Kłodzka) w trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowe zestawienie mebli, dyrektorzy złożyli wyjaśnienia do protokołów. Informowali o egzaminach i uroczystościach szkolnych, w wyniku których doszło do nieprawidłowego zestawienia mebli. Wydano zalecenia pokontrolne. W 2 placówkach - Zespole Szkół Muzycznych (ul. Piętnastolecia), Zespole Szkół Nr 7 (ul. Kłodzka) przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały poprawę.

Podczas kontroli prowadzony był wielokrotnie instruktaż w zakresie umeblowania sal zajęć (z uwzględnieniem zasad ergonomii oraz certyfikacji).

W szkołach oceniono także posiadanie certyfikatów na sprzęt zakupiony po 1997 r. i stwierdzono, że nadal nie wszystkie zakupione meble oraz urządzenia i sprzęt sportowy posiadały certyfikaty.

W 28 placówkach przeanalizowano 227 **rozkładów zajęć lekcyjnych**. Ponadto przeanalizowano 6 rozkładów lekcji w szkołach funkcjonujących przy Młodzieżowym Ośrodku

Socjoterapii (ul. Moniuszki) i Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym (ul. Strzegomska). W zdecydowanej większości obiektów plan był prawidłowy.

W Zespole Szkół Politechnicznych „Energetyk” (Al. Wyzwolenia) stwierdzono rozkład zajęć lekcyjnych nieuwzględniający zasady równomierności i stałości rozpoczynania zajęć. Dyrektor złożył wyjaśnienia, w których informował, że nieprawidłowości wynikają z problemów kadrowych, konieczności dostosowania planu do nauczycieli pracujących w kilku szkołach, praktyk zawodowych i przedmiotów zawodowych. Zalecono w miarę możliwości przy kolejnej zmianie rozkładu zajęć lekcyjnych uwzględnić zasadę równomierności i stałości.

Oceniano zgodność przerw międzylekcyjnych z wymogami przepisów, tj.: uzgadnianie ich długości z Radą Rodziców i Samorządem Uczniowskim. We wszystkich placówkach spełniono ten wymóg. W części szkół możliwość spędzania przerw na świeżym powietrzu uzależniona była od warunków pogodowych.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 2 (ul. Królewiecka) oceniono także **obciążenie uczniów ciężarem plecaków szkolnych**. Zważono 136 tornistrów- u 21 uczniów z 7 oddziałów ciężar tornistrów przekraczał 15 % masy ich ciała.

Szkoły wyższe – w ewidencji znajdowały się 3 uczelnie, wszystkie zostały skontrolowane. Nie stwierdzono nieprawidłowości. W 1 uczelni publicznej poprawiły się warunki pobytu, wyremontowano korytarze, instalacje hydrantową, oświetlenie awaryjne, wyremontowano siłownię. Wydano zalecenie dot. przedstawienia pomiarów oświetlenia sztucznego w salach.

Placówki z pobytem całodobowym – w ewidencji znajdowało się 17 placówek (12 placówek opiekuńczo-wychowawczych, 2 domy studenckie, internat, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii),-skontrolowano 17. Stan sanitarny nie budził zastrzeżeń. Poprawił się stan techniczny 3 placówek:

- Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii (ul. Moniuszki) przeniesiono do nowo wyremontowanego obiektu, był wykazywany jako podłączony do szamba, obiekt w nowej lokalizacji jest w pełni skanalizowany. W trakcie kontroli stwierdzono brak porozumienia na świadczenie usług pielęgniarских i stomatologicznych, brak badań ciepłej wody w kierunku występowania w niej bakterii Legionelli sp oraz potwierdzenia przeprowadzenia zabiegów DDD, dyrektor przesłał dokumenty potwierdzające wykonanie ww. usług,
- w Dolnośląskim Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym (ul. Strzegomska) przeprowadzono kompleksowy remont wszystkich zespołów sanitarnych, dwóch sypialni, wyeliminowano przyczyny powstawania zawilgoceń, osuszono budynek, wykonano jego drenaż oraz odprowadzenie wód gruntowych, wyremontowano boisko ze sztuczną nawierzchnią,
- w Domu Studenta Politechniki Wrocławskiej w Wałbrzychu (ul. Armii Krajowej) pomalowano wszystkie pokoje, zakupiono nowe łóżka, wymieniono materace, armaturę w zespołach sanitarnych. Zalecono po wymianie oświetlenia przeprowadzić badania jego natężenia oraz dostarczyć do PSSE umowę potwierdzającą wykonywanie usług DDD.

Ponadto w wyniku przeprowadzonych kontroli wydano zalecenia w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej „Dom Dwójka”(ul. Witosa):

- wymiany silikonów przy brodzikach miejscowo z ciemnymi przebarwieniami,

- uszkodzonej deski sedesowej,
- brodzika z ubytkami emalii,
- pękniętego lustra,
- uzupełnienia brakujących zabezpieczeń przed nadmiernym nasłonecznieniem.

Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała poprawę.

Ponadto placówki zrealizowały wcześniejsze zalecenia:

- przesłano wyniki badań natężenia oświetlenia oraz badań ciepłej wody w kierunku występowania bakterii Legionella sp,
- w Domu dla Dzieci Nr 2 Fundacji Pomocy Dzieciom i Młodzieży "Salvator" (ul. Sułkowskiego) zamontowano siatkę zabezpieczającą nad biegiem schodów,
- w Dom dla Dzieci Nr 1 Fundacji Pomocy Dzieciom i Młodzieży "Salvator" (ul. Wesoła) naprawiono uszkodzoną trampolinę oraz zakupiono roletę zabezpieczającą przed nadmiernym nasłonecznieniem,
- w „Domu Ósemka” - placówce opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego (ul. Spacerowa) na schodach wewnętrznych przyklejono antypoślizgowe taśmy, na zewnątrz budynku wykonano barierki zabezpieczające.

Placówki z pobytem dziennym – w ewidencji znajdowało się 15 placówek, tj. 8 (świetlic/placówek wsparcia dziennego/ zajęć opiekuńczo-wychowawczych), 2 warsztaty terapii zajęciowej, 2 ośrodki kultury i 2 sale zabaw (zlokalizowane w centrach handlowych), poradnia psychologiczno-pedagogiczna - skontrolowano 14. Stan sanitarny większości placówek nie budził zastrzeżeń. Niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej stwierdzono w Świetlicy Środowiskowej Rusinowa- (ul. Os. Górnicze) oraz Kinderplanecie (w Centrum Handlowym Victoria) (ul. 1-go Maja), w których z powodu awarii brakowało ciepłej bieżącej wody. Wydano zalecenia obligujące do zapewnienia ciepłej wody w trybie pilnym- kontrole sprawdzające wykazały usunięcie usterek. W Świetlicy Środowiskowej Biały Kamień - zajęcia opiekuńczo-wychowawcze (ul. Gen. Andersa) poprawiły się warunki, tj wymieniono stolarkę okienną oraz zamontowano wietrzniki (placówka wcześniej nie posiadała żadnej wentylacji).

Wypoczynek sezonowy dzieci i młodzieży – w elektronicznej bazie wypoczynku MEN zgłoszonych było 10 turnusów wypoczynku zimowego i 33- letniego. Skontrolowano 4 turnusy wypoczynku zimowego i 15 letniego. Stan sanitarny nie budził zastrzeżeń.

Podczas kontroli:

- prowadzono poradnictwo dotyczące zasad bezpiecznego wypoczynku,
- oceniano spełnienie wytycznych przeciwepidemicznych,
- dzieci i młodzież korzystająca z form wyjazdowych objęta była całodziennym wyżywieniem, natomiast półkolonie, zapewniające opiekę przez część doby organizowały dla swoich uczestników dożywianie.

V. Zakłady produkcji żywności, żywienia i obrotu środkami spożywczymi oraz wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

W 2022 r. na terenie miasta Wałbrzych skontrolowano 370 zakładów produkcji żywności, żywienia, wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością spośród 1760 ujętych w rejestrze zakładów.

Pracownicy Oddziału Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia przeprowadzili łącznie 512 kontroli.

W wyniku oceny stanu sanitarnego zakładu, przeprowadzonego na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego zakładu – z 286 zakładów 20 oceniono jako niezgodne z wymaganiami sanitarnymi.

Wydano 90 decyzji opłatowych, 40 decyzji nakazujących poprawę stanu sanitarno-higienicznego, oraz nałożono 45 mandatów na łączną kwotę 12100 zł. Ogółem pobrano do badania laboratoryjnego 229 próbek żywności, w tym zdyskwalifikowano łącznie 29 próbek w tym 24 za nieprawidłowe znakowanie i 5 za obecność bakterii Salmonella.

Próbki pobierane do badań laboratoryjnych oceniano m.in. w kierunku zgodności znakowania z obowiązującymi przepisami. Przyczyną kwestionowania było niedostosowanie przez przedsiębiorców etykiet do obowiązujących od dnia 13 grudnia 2014 r. wymagań rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/ EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. Urz. UE. L 304 z dn. 22.11.2011 str. 18 z późn. zm.) oraz stwierdzenie obecności bakterii Salmonella w zbadanych próbkach.

Prowadzono działania związane z powiadomieniami alarmowymi w systemie RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt - zharmonizowanego z systemem działającym w UE (w kraju siecią powiadamiania kieruje Główny Inspektor Sanitarny).

Przeprowadzono kontrole sanitarne - sprawdzono wycofanie z obrotu wymienionych w powiadomieniach alarmowych produktów spożywczych, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia konsumentów.

W 2022 roku prowadzono nadzór nad suplementami diety, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia oraz żywnością wzbogacaną witaminami lub składnikami mineralnymi, wprowadzanymi do obrotu przez Internet. Oceniono 26 prezentacji produktów. Zakwestionowano 13 prezentacji suplementów diety. We wszystkich przypadkach, sprawę prowadził Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu.

Zgodnie z „Planem działania na 2022 r. dotyczącym produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego” realizowanym w ramach „Porozumienia z dnia 22 grudnia 2020 r.

w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego” w analizowanym roku przeprowadzono kontrolę uprawy gryki w Gostkowie gmina Stare Bogaczowice i na plantacji malin w Jabłowie gmina Stare Bogaczowice. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

W związku z wystąpieniem epidemii COVID-19 przeprowadzono szereg wspólnych kontroli z funkcjonariuszami policji w zakresie przestrzegania restrykcji w związku z wystąpieniem epidemii.

W wyniku przeprowadzonych urzędowych kontroli żywności w niżej wymienionych grupach zakładów stwierdzano najczęściej następujące nieprawidłowości sanitarne:

Obiekty obrotu żywnością

Sklepy spożywcze

- nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny,
- pomieszczenia zakładów utrzymane brudno,
- brak bieżącej ciepłej wody przy punktach wodnych,
- zaplecze sanitarne pracowników utrzymane brudno,
- nieprawidłowe przechowywanie środków spożywczych,
- stwierdzono środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia/ daty minimalnej trwałości,
- kosze zakupowe plastikowe dla klientów brudne z ubytkami, popękane,
- stanowiska kasowe utrzymane brudno, z resztkami żywności na taśmach i w strefach pakowania towaru przez klientów,
- brak środków myjących przy umywalkach do mycia rąk,
- brak szkoleń personelu z elementarnych zasad systemu HACCP, dokumentacji GMP/GHP,
- instrukcje GMP/GHP oraz system HACCP nie są realizowane

Magazyny hurtowe

- nieprawidłowy stan higieniczno-sanitarny,
- brudno utrzymane z widocznym kurzem regały w pomieszczeniu magazynowym,
- stwierdzono środki spożywcze po upływie dat minimalnej trwałości,
- brak wdrożenia procedur systemu HACCP,
- ślady gryzoni w magazynie,

Zakłady żywienia zbiorowego otwarte

- stwierdzono obecność szkodników- mrówek w bufecie,
- kosze na odpady bez pokryw, odpady nie są usuwane na bieżąco ze stref produkcyjnych,
- w bufecie i w kuchni przy umywalce do mycia rąk brak bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz środków myjących,
- wyroby gotowe i półprodukty magazynowane w urządzeniach chłodniczych przechowywane nieprawidłowo- niezabezpieczone przed czynnikami zewnętrznymi, nieoznakowane datą produkcji, brak możliwości identyfikacji,
- naczynia jednorazowe przechowywane w przypadkowych miejscach w kuchni- niezabezpieczone przed czynnikami zewnętrznymi, zanieczyszczone,

- nie prowadzi się zabiegów mycia i dezynfekcji jaj konsumpcyjnych używanych do produkcji,
- nieprawidłowy stan higieniczny sprzętu produkcyjnego,
- brak segregacji odzieży wierzchniej od roboczej w szatni personelu,
- w otwartych otworach okiennych brak siatek zabezpieczających przed dostępem szkodników,
- urządzenia chłodnicze utrzymane brudno z zewnątrz i wewnątrz,
- blaty produkcyjne brudne,
- szafki brudne z zewnątrz i wewnątrz z resztkami żywności,
- opakowania jednorazowe przechowywane w bufecie nieprawidłowo- niezabezpieczone przed czynnikami zewnętrznymi,
- brak szkoleń personelu z elementarnych zasad GMP/GHP oraz systemu HACCP,
- brak procedur i instrukcji dokumentacji GMP/GHP oraz systemu HACCP,
- w stanie zamrożonym przechowuje się żywność bez etykiet producenta, - brak możliwości identyfikacji,

Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte

W skontrolowanych placówkach dokonywano ocen jadłospisów dekadowych i stwierdzano następujące nieprawidłowości :

- nie podaje się każdego dnia co najmniej dwóch porcji mleka lub przetworów mlecznych,
- dwukrotnie nie podano wody/napoju do obiadu,
- przerwa nocna pomiędzy posiłkami wynosi więcej niż 14 godzin,
- w ciągu dekady tylko raz uwzględniono ryby,
- w całej dekadzie na śniadania i kolacje podaje się tylko pieczywo pszenne,
- warzywa i owoce mało urozmaicone

podaje się ciężkostrawne, tłuste potrawy mięsne, wysokoprzetworzone,

Jadłospisy oceniono prawidłowo pod kątem przekazywania obowiązkowych informacji dotyczących wszelkich substancji lub produktów powodujących alergie lub reakcje nietolerancji użytych przy wytworzeniu lub przygotowywaniu żywności i nadal obecnych w produkcie gotowym zgodnie z art. 44 ust. 1 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13 WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5 /WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. U. UE.L. z 2011 r., tom 304, s. 18 z późn. zm.).

VI. Sytuacja epidemiologiczna, podmioty lecznicze

Informacja o stanie sanitarnym placówek działalności leczniczej

Oddział Epidemiologii prowadzi działalność w zakresie:

- zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych,
- rejestracji zgłoszeń chorób zakaźnych,
- organizacji i kontroli pracy punktów szczepień,
- rejestracji, analizy, zgłaszania niepożądanych odczynów poszczepiennych,
- wykonawstwa szczepień ochronnych,
- zamawiania, dystrybucji i kontroli w zakresie gospodarki szczepionkami w punktach szczepień,
- prowadzenia monitoringu warunków przechowywania i transportu szczepionek,
- rejestracji ognisk zakażeń szpitalnych,
- kontroli placówek lecznictwa,
- współpracy z Inspekcją Weterynaryjną.

1. Działalność kontrolna

W 2022 r. przeprowadzono 96 kontroli, podczas których skontrolowano 53 placówki lecznictwa spośród 286 zarejestrowanych, będących pod nadzorem PSSE w Wałbrzychu.

Podmioty lecznicze zlokalizowane na obszarze działalności PSSE, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie zakresu, sposobu i częstotliwości prowadzenia kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, posiadają opracowane i wdrożone procedury zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, w tym procedur dekontaminacji. Procedury podlegają okresowej analizie i weryfikacji. Placówki posiadają instrukcje stanowiskowe. W celu weryfikacji znajomości zasad obowiązujących procedur medycznych higienicznych organizowane są szkolenia personelu przez kierowników zakładów.

Podczas bieżących kontroli podmiotów leczniczych w roku sprawozdawczym stwierdzono, że personel przestrzega procedur na poszczególnych stanowiskach pracy. W kontrolowanych obiektach sprawdzano sposób i formę przeprowadzania kontroli wewnętrznej. Z analizowanej dokumentacji wynika, że placówki przeprowadzają kontrole wewnętrzne co 6 miesięcy. Placówki szpitalne w ramach kontroli wewnętrznej wykonują badania mikrobiologiczne z powierzchni i sprzętu, mają powołane Komitety ds. Zakażeń Szpitalnych.

W roku 2022 w 5 skontrolowanych podmiotach leczniczych udzielających stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, ambulatoryjnych i prywatnych praktykach lekarskich stwierdzono uchybienia w zakresie stanu sanitarno – higienicznego i technicznego.

- Wydano 1 decyzję nakazującą w Indywidualnej Specjalistycznej Praktyce Lekarskiej- Gabinet Ginekologiczny, Wałbrzych Aleja Wyzwolenia 12/1 - nakazano doprowadzić bieżącą ciepłą i zimną wodę do pomieszczenia magazynowania odpadów medycznych oraz doprowadzić ściany i podłogi w pomieszczeniu gospodarczym, w którym magazynowane są odpady medyczne, do stanu zgodnego z przepisami.

- Zastosowano kary grzywny w drodze mandatu karnego – nałożono 2 mandaty karne w obiektach:
 - NZOZ "ŚRÓDMIEŚCIE -BIAŁY KAMIENŃ " Sp. z o.o., Wałbrzych ul. Wysockiego 24-24 A
 - Specjalistyczny Szpital im. dra A. Sokołowskiego, Wałbrzych ul. Sokołowskiego 4.

Wydano 5 decyzji płatniczych w obiektach:

- NZOZ "ŚRÓDMIEŚCIE -BIAŁY KAMIENŃ " Sp. z o.o., Wałbrzych ul. Wysockiego 24-24 A - za stwierdzone nieprawidłowości skutkujące nałożeniem mandatu karnego.
- NZOZ "ZDROWY SOBIĘCIN" Sp. z o.o., Wałbrzych ul. Karkonoska 2 - za stwierdzone nieprawidłowości skutkujące nałożeniem mandatu karnego.
- TERAPIE NATURALNE Ilona Skiersz, Wałbrzych ul. 1 Maja 4 - za wydanie opinii na wnioski strony.
- Specjalistyczny Szpital im. dra A. Sokołowskiego, Wałbrzych ul. Sokołowskiego 4, Specjalistyczny Szpital im. dra A. Sokołowskiego, Wałbrzych ul. Sokołowskiego 4 - za stwierdzone nieprawidłowości higieniczno-sanitarne oraz techniczne w trakcie kontroli interwencyjnej w związku ze skargą.
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska- Gabinet Ginekologiczny, Wałbrzych Aleja Wyzwolenia 12/1 - za stwierdzone nieprawidłowości higieniczno-sanitarne oraz techniczne.
- W obiekcie Specjalistyczny Szpital Ginekologiczno-Położniczy ul. Paderewskiego 10 58-301 Wałbrzych w grudniu 2022 r. wszczęto postępowanie administracyjne za stwierdzone nieprawidłowości sanitarno-higieniczne i techniczne. Sprawa kontynuowana w roku 2023.
- Wydano 1 opinię sanitarną dla TERAPIE NATURALNE Ilona Skiersz, Wałbrzych ul. 1 Maja 4. Zaopiniowano pozytywnie pomieszczenia wyżej wymienionej placówki, pod względem spełnienia warunków sanitarno-technicznych do udzielania świadczeń zdrowotnych w zakresie hirudoterapii.

2. Choroby zakaźne

W roku 2022 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu sprawował nadzór nad prawidłowym zgłaszaniem przypadków zachorowań na choroby zakaźne przez placówki lecznictwa, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 9316 przypadków zakażenia wirusem SARS-CoV-2 z terenu m. Wałbrzycha oraz powiatu, zapadalność 5691,04. Zarejestrowano 99 zgonów z powodu zakażenia wirusem SARS-CoV-2.

W 2022 roku wydano 13 decyzji o nałożeniu kary pieniężnej za złamanie izolacji lub kwarantanny domowej nakładanych w związku ze stanem epidemii wirusa SARS-CoV-2.

Prowadzono rejestrację ognisk epidemicznych w podmiotach leczniczych oraz innych instytucjach. W roku 2022 na terenie miasta Wałbrzycha zarejestrowano 3 ogniska epidemiczne wywołane wirusem SARS-CoV-2, w tym 2 ogniska w podmiotach leczniczych (szpitale), 1 ognisko w miejscu pobytu uchodźców z Ukrainy- hotel. PSSE w Wałbrzychu pozostawało w stałym kontakcie z placówkami, w których wystąpiły ogniska. Objęto kwarantanną oraz nadzorem epidemiologicznym osoby z kontaktu z osobą zakażoną. W Centralnym Rejestrze Ognisk Epidemicznych zarejestrowano 2 ogniska zakażeń drogą pokarmową spowodowanych

zakażeniem pierwotniakiem *Giardia lamblia*.

Ogółem przeprowadzono 201 wywiadów epidemiologicznych dotyczących zachorowań na inne choroby zakaźne niż COVID-19. Prowadzono rejestrację zgłaszanych chorób zakaźnych i biologicznych czynników chorobotwórczych, w tym chorych na gruźlicę.

Zarejestrowano: 37 przypadków zachorowań na gruźlicę mieszkających na terenie naszego miasta (w tym 28 przypadków zachorowań na gruźlicę prątkującą (A15.0), 8 przypadków gruźlicy nieprątkującej (A16.0) oraz 2 przypadki gruźlicy pozapłucnej). Zarejestrowano 2 zgony w wyniku gruźlicy prątkującej oraz 1 zgon w wyniku gruźlicy nieprątkującej. Osoby chorujące na gruźlicę pochodzą w większości ze środowiska o niskim statusie materialnym. Nadzorem objęto osoby z otoczenia tych chorych.

Na terenie miasta zarejestrowano 6 zachorowań wywołanych przez pałeczki *Salmonella*, przebadano i skreślono z listy 6 ozdowieńców (w tym 4 przeniesionych z roku 2021), których skreślono z rejestru oraz 4 ozdowieńców przeniesiono do rejestru na 2023 r.

Pod nadzór lekarzy pierwszego kontaktu skierowano 10 osób zakażonych wirusem HBV oraz osoby z ich otoczenia. Zarejestrowano 8 osób zakażonych wirusem HCV, nadzorem objęto 3 nosicieli zakażonych wirusem HCV.

W roku sprawozdawczym sprawowano nadzór nad wykonawstwem obowiązkowych szczepień ochronnych, gospodarką preparatami szczepionkowymi i obiegiem kart szczepień. Prowadzono rejestr niepożądanych odczynów poszczepiennych. W 2022 roku zgłoszono 10 niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP), w tym 5 po szczepieniu p/Covid-19 oraz 5 odczynów po szczepieniu zgodnie z PSO u dzieci. Niepożądane odczyny poszczepienne zgłoszono do WSSE we Wrocławiu, NIZP PZH w Warszawie i Urzędu Rejestracji Wyrobów Leczniczych i Produktów Biobójczych w Warszawie do Wydziału Monitorowania Niepożądanych Działań Produktów Leczniczych.

Zarejestrowano 43 przypadki pokąsań u ludzi przez psy i koty. Osoby te objęto nadzorem i pouczono o konieczności konsultacji z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej. Szczepieniu p/wścieklicznie zostało poddanych 4 osoby.

W ramach współpracy Inspekcja Weterynaryjna zgłaszała obserwacje weterynaryjne zwierząt poddanych badaniom lekarsko – weterynaryjnym w kierunku wściekliczny.

Współpracowano z innymi Powiatowymi Stacjami Sanitarnymi w zakresie zgłaszalności chorób zakaźnych, objęcia nadzorem osób chorych i osób z ich otoczenia. W ramach Wirtualnej Stacji przeprowadzono wywiady dotyczące zakażenia wirusem SARS-CoV-2 z terenu innych powiatów.

Udzielano informacji osobiście lub telefonicznie na tematy dotyczące chorób zakaźnych, w tym COVID-19, szczepień ochronnych mieszkańcom miasta, w tym osobom wyjeżdżającym za granicę.

Propagowano szczepienia przeciwko grypie sezonowej, inwazyjnej chorobie meningokokowej i zakażeniom pneumokokowym oraz przeciwko zakażeniu wirusem SARS-CoV-2.

**Analiza sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych na terenie miasta Wałbrzycha
w 2022 r. w porównaniu do 2021 r.**

Jednostka chorobowa		Liczba zachorowań		Zapadalność	
		Rok 2021	Rok 2022	Rok 2021	Rok 2022
Ospa wietrzna – B01		152	364	137,43	334,12
Styczność/narażenie na wściekliznę - Z20.3/Z24.2		6	4	5,42	3,67
Wirusowe zapalenie wątroby typu B B18.0-1		6	10	5,42	9,18
Wirusowe zapalenie wątroby typu C B18.2		6	8	5,42	7,34
Wirusowe zakażenia jelitowe	wywołane przez rotawirusy– A08.0	7	47	6,33	43,14
	inne określone A08.2-3	1	6	0,90	5,51
	nie określone– A.08.4	5	10	4,52	9,18
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe	wywołane przez Clostridium difficile - A04.7	3	7	2,71	6,43
	nie określone– A04.9	1	0	0,90	0
Biegunka i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu– A09		51	45	46,11	41,31
Salmoneloza jelitowa – A02.0		9	6	8,14	5,51
Borelioza– A69.2		7	13	6,33	11,93
Płonica (szkarlatyna) – A38		4	16	3,62	14,69
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności– B20-B24		1	0	0,90	0
HIV– Z21		6	3	5,42	2,75
Lamblioza– A07.1		16	57	14,47	52,32
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic) – B26		2	0	1,81	0
Kleszczowe Zapalenie Mózgu (KZM) – A84		0	1	0	0,92
Grypa – J10-J11		0	1	0	0,92

VII. Ocena wymagań sanitarnych w obiektach użyteczności publicznej

1. Obiekty rekreacji wodnej

W 2022 r. pływalnia kryta przy Publicznej Szkole Podstawowej Specjalnej nr 10 przy ul. Ogrodowej 5a w Wałbrzychu została wyłączona z eksploatacji ze względu na silne wyeksploatowanie i planowany kapitalny remont, natomiast Pływalnia kryta przy Zespole Szkół Nr 4, ul. Sokołowskiego 75 w Wałbrzychu była nieczynna od września 2022 r.

Pływalnia kryta przy Zespole Szkół Nr 4 przy ul. Sokołowskiego 75 w Wałbrzychu

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu w okresie funkcjonowania obiektu (20 badań pod względem bakteriologicznym i 8 badań pod względem fizykochemicznym), wykazały przekroczenia wartości parametrycznej w 3 próbkach, tj. w zakresie utlenialności w jednej pobranej próbce wody z niecki oraz w zakresie Legionelli sp. w 2 próbkach wody pobranych z prysznicza damskiego i męskiego w ramach kontroli wewnętrznej.

Przekroczenie wartości parametrycznej utlenialności w wodzie miało charakter incydentalny i dotyczyło wskaźnika niestwarzającego bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia użytkowników – woda nadawała się warunkowo do kąpieli. Zarządca podjął działania naprawcze, a przeprowadzone badanie kontrolne wody, potwierdziło ich skuteczność – woda spełniała wymagania sanitarne.

Zanieczyszczenie mikrobiologiczne również miało charakter krótkotrwały, a przeprowadzone działania skutkowały doprowadzeniem ciepłej wody pod prysznicami do jakości zgodnej z wymaganiami.

Zarządca obiektu w okresie funkcjonowania pływalni systematycznie badał jakość wody w niecce basenowej z wymaganą częstotliwością.

Ze względu na unieruchomienie pływalni od września 2022 r. nie przeprowadzono zaplanowanej w tym okresie kontroli stanu sanitarno-technicznego obiektu.

Pływalnia kryta z odnową biologiczną w hotelu „Maria” przy ul. Wrocławskiej 134 w Wałbrzychu

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę (70 badań pod względem bakteriologicznym i 41 pod względem fizykochemicznym), wykazały przekroczenia wartości parametrycznych w zakresie wskaźników mikrobiologicznych i fizykochemicznych tj.

- bakterii *Pseudomonas aeruginosa* w 20 badanych próbkach wody (7 z niecki rekreacyjnej, 4 z jacuzzi, 9 z jacuzzi solankowego),
- ogólnej liczby mikroorganizmów w temp. 36 °C po 48 h w 5 badanych próbkach wody (4 z niecki rekreacyjnej, 1 z jacuzzi solankowego),
- mętności w 7 badanych próbkach wody (2 z jacuzzi solankowego, 3 z jacuzzi, 2 z niecki rekreacyjnej),
- utlenialności w 13 badanych próbkach wody (11 z jacuzzi solankowego, 2 z jacuzzi),

- azotanów w badanych 2 próbkach wody (z niecki rekreacyjnej).

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przez PPIS w Wałbrzychu (5 badań pod względem bakteriologicznym i 6 pod względem fizykochemicznym), wykazały przekroczenia wartości parametrycznej dla pH w 2 próbkach. W odniesieniu do przekroczenia wartości parametrycznej wartości pH wydano orzeczenie o warunkowej przydatności wody do kąpielii oraz prowadzono postępowanie administracyjne na doprowadzenie wody do norm sanitarnych. Z uwagi na niewykonanie skutecznych działań naprawczych w wyznaczonym terminie PPIS w Wałbrzychu wszczął postępowanie egzekucyjne wobec zarządcy, które zakończyło się wraz z uzyskaniem pozytywnego wyniku badania wody w kierunku pH z jacuzzi w czerwcu 2022 r.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono kontrolę sanitarną w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego pływalni, w trakcie której stwierdzono naruszenie wymagań sanitarno-technicznych, tj. brak zainstalowanej oczomyjki i umywalki w pomieszczeniu magazynowania podchlorynu sodu. Zarządca obiektu niezwłocznie po wszczęciu postępowania administracyjnego przez PPIS w Wałbrzychu usunął powyższe nieprawidłowości, co potwierdzono w trakcie kontroli sprawdzającej.

Park wodny „Aqua-Zdrój” przy ul. Ratuszowej 6 w Wałbrzychu

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przez PPIS w Wałbrzychu (205 badań pod względem bakteriologicznym i 147 pod względem fizykochemicznym), wykazały przekroczenia wartości parametrycznych w zakresie parametrów fizykochemicznych w 9 próbkach, tj.:

- azotanów w 6 próbkach wody (4 pobranych w ramach kontroli wewnętrznej w niecce rekreacyjnej, brodziku, wannie SPA nr 1, wannie SPA nr 2 oraz 2 pobranych w ramach nadzoru sanitarnego z niecki rekreacyjnej),
- chloroformu w 2 próbkach wody pobranych w ramach kontroli wewnętrznej w wannach SPA nr 1 oraz SPA nr 2,
- utlenialność w 1 próbce wody pobranej w ramach nadzoru sanitarnego w wannie SPA nr 1.

W przypadku przekroczenia wartości parametrycznych chloroformu i azotanów pobranych zarządca w trybie natychmiastowym podjął działania naprawcze – badania kontrolne wykonane przez zarządcę wykazały poprawę jakości wody w zakresie parametrów fizykochemicznych. Powyższe przekroczenia wartości parametrycznych nie stanowiły bezpośredniego zagrożenia dla osób kąpiących, wskazywały jednak na potrzebę uregulowania procesów uzdatniania wody.

W odniesieniu do przekroczenia wartości parametrycznych w próbkach wody pobranych w ramach nadzoru sanitarnego (azotanów w niecce rekreacyjnej i utlenialności w niecce SPA nr 1) wydano orzeczenie o warunkowej przydatności wody do kąpielii w dwóch nieckach oraz wszczęto postępowanie administracyjne w sprawie doprowadzenia wody do norm sanitarnych. Zarządca podjął działania naprawcze zmierzające do obniżenia stężenia azotanów oraz utlenialności, tj. częściowa wymiana wody w nieckach oraz dłuższy czas płukania filtrów w okresie zwiększenia liczby osób korzystających z pływalni. Pobrane do badania próbki kontrolne wody wykazały dopuszczalną wartość utlenialności oraz ponownie przekroczenie wartości parametrycznej azotanów. W związku z powyższym PPIS w Wałbrzychu decyzją administracyjną zobowiązał zarządcę do doprowadzenia wody w niecce rekreacyjnej w zakresie

azotanów do norm, jakim powinna odpowiadać woda na pływalni w terminie do dnia 30 stycznia 2023 r.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono także kontrolę obejmującą ocenę stanu higieniczno-technicznego obiektu, w trakcie której wydano zalecenia dotyczące tj. wymiany uszczelnienia silikonowego w pomieszczeniu wc i pryszniców damskich, odnowienia powierzchni grzejnika w pomieszczeniu wc małego dziecka, wymiany umywalki w pomieszczeniu ratowników, odnowienia malatury pomieszczenia socjalnego i sanitarnohigienicznego dla pracowników w podbaseniu oraz powierzchni ściany za filtrem dla brodzika.

2. Hotele i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie

W 2022 r. skontrolowano 4 hotele oraz 3 inne obiekty, świadczące usługi noclegowe (nie posiadające kategoryzacji) na terenie miasta Wałbrzycha pod względem spełnienia ogólnych wymogów sanitarnych. Obiekty noclegowe odznaczały się dobrym stanem sanitarno-technicznym – postępowanie z bielizną czystą i brudną było prawidłowe, czystość w pomieszczeniach zachowana, zabiegi DDD prowadzone przynajmniej 1 raz w roku. Ponadto przestrzegano przepisów ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 276 z późn. zm.).

Zarządcom skontrolowanych obiektów wydano zalecenia dotyczące badania instalacji ciepłej wody w kierunku bakterii Legionella sp. (w przypadku trzech obiektów) i zapewnienia harmonogramu sprzątanía obiektu uwzględniającego zasady i zakres prac (w stosunku do jednego obiektu).

3. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej

W 2022 roku skontrolowano 127 zakładów świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej w zakresie spełnienia ogólnych wymogów sanitarnych.

W zakładach, w których przeprowadzane są zabiegi naruszające ciągłość tkanek ludzkich stwierdzono opracowane procedury, wynikające z wymagań art. 16 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Sprzęt wielokrotnego użytku używany do zabiegów jest poddawany sterylizacji w autoklawach, a proces dekontaminacji jest właściwie monitorowany za pomocą wskaźników fizycznych, chemicznych i biologicznych.

Stan sanitarno-techniczny skontrolowanych obiektów był prawidłowy, z wyjątkiem 1 zakładu odnowy biologicznej, gdzie prowadzone było postępowanie administracyjne, dotyczące zapewnienia umywalki do mycia rąk z bieżącą ciepłą i zimną wodą oraz zlewu z baterią do mycia narzędzi i sprzętu w gabinecie zabiegowym. Postępowanie zostało umorzono na wniosek strony informujący o zaprzestaniu świadczenia usług paramedycznych, wymagających bezpośredniego dostępu do bieżącej ciepłej i zimnej wody (powyższe potwierdzono w trakcie kontroli sprawdzającej).

W pozostałych tego typu obiektach wydano doraźne zalecenia dotyczące:

- oznakowania datą pierwszego otwarcia środków do kosmetyki włosów i preparatów kosmetycznych,
- oznakowania etykiet w języku polskich na środkach higieny i kosmetykach,
- zapewnienia pojemników lub szuflad do przechowywania narzędzi fryzjerskich,

- wymiany zniszczonej tapicerki fotela do zabiegów fryzjerskich i tapicerki urządzeń do ćwiczeń w pomieszczeniu siłowni,
- zapewnienia kosza na zużyty papier przy stanowisku dezynfekcji w sali fitness,
- zapewnienia aktualnych kart charakterystyk stosowanych środków i pigmentów do makijażu permanentnego,
- przeprowadzenia kontroli biologicznej autoklawu za pomocą testu ampułkowego,
- opracowania procedury postępowania z odpadami medycznymi i zapewnienia urządzenia chłodniczego do ich przechowywania,
- uaktualnienia i dostosowania procedury zapewniających ochronę przez zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi do stanu faktycznego.

W skontrolowanych solariach nie stwierdzono naruszenia przepisów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. 2017 poz. 2011), dotyczących: reklamowania i promocji usług w zakresie opalania ciała, informowania klientów o szkodliwości korzystania z solarium, udostępniania solarium małoletnim oraz reklamy tego typu usług. W stosunku do jednego z obiektów wydano zalecenie posiadania do wglądu faktury dokumentującej wymianę lamp solaryjnych,

4. Obiekty małej infrastruktury

W 2022 roku skontrolowano 14 placów zabaw na terenie dzielnic Nowe Miasto, Piaskowa Góra oraz Podgórze w Wałbrzychu będących w zarządzie Spółdzielni Mieszkaniowej „Górnik” i ZDKiUM w Wałbrzychu oraz 30 przystanków komunikacji publicznej na terenie dzielnic Biały Kamień, Stary Zdrój i Śródmieście. W wyniku kontroli placów zabaw wydano zalecenia zarządcom obiektów dotyczące:

- doprowadzenia do właściwego stanu technicznego drewnianych ławek oraz obudowy piaskownic,
- uzupełnienia informacji dotyczącej zakazu palenia o papierosy elektroniczne,
- ogrodzenia placów, piaskownic bądź uzupełnienia braków w ogrodzeniach.

Zgodnie z zaleceniami GIS piasek w kontrolowanych piaskownicach był wymieniany przed sezonem letnim, co potwierdzały przedłożone przez zarządców faktury z zakupu i wymiany piasku.

Wszystkie skontrolowane wiaty przystankowe odznaczały się dobrym stanem sanitarno-technicznym - wydano zalecenia dotyczące uzupełnienia znaków graficznych o zakaz palenia papierosów elektronicznych na trzech przystankach

Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia prowadzona przez Powiatową Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Wałbrzychu na terenie miasta Wałbrzych i powiatu wałbrzyskiego w 2022 roku

Działalność prowadzono poprzez:

- wdrażanie, koordynację, monitorowanie i ocenianie realizowanych programów z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia,
- programowanie i realizację zadań skierowanych na rozwiązywanie problemów i minimalizowanie zagrożeń zdrowotnych, szczególnie związanych z sytuacją epidemiologiczną.
- współpracę z podmiotami uczestniczącymi w procesie promocji zdrowia,
- inicjowanie działań prozdrowotnych.

Podjęmowano realizację zadań zleczanych przez instytucje nadrzędne oraz realizację działań lokalnych ze szczególnym uwzględnieniem działań związanych z zapobieganiem chorobom przenoszonym drogą kropelkową.

Instytucje i organizacje, z którymi współpracowano w ramach realizacji zadań:

- Urząd Miejski w Wałbrzychu, urzędy miast i gmin powiatu wałbrzyskiego
- Ośrodki Kultury
- Centrum Aktywnego Wypoczynku Aqua Zdrój w Wałbrzychu
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu /Centrum Aktywności Lokalnej i Centrum Integracji Rodziny/
- Ośrodek Społeczno- Kulturalny „Podzamcze” w Wałbrzychu
- Wałbrzyski Ośrodek Kultury
- Dyrektorzy żłobków, przedszkoli, nauczyciele
- Dyrekcje i grona pedagogiczne szkół
- uczelnie wyższe
- placówki wypoczynku dzieci i młodzieży
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Terenowy w Wałbrzychu
- PTTK Oddział Wałbrzych
- biblioteki
- podmioty lecznicze, uzdrowiska
- lokalne mass media /radio, prasa, TV/
- Zespół Placówek Wsparcia Dzieńnego w Wałbrzychu
- Ośrodek Sportu i Rekreacji i OPS w Boguszowie- Gorcach
- Świetlice Środowiskowe w Wałbrzychu i powiecie wałbrzyskim.
- Miejska Biblioteka Publiczna nr 1 w Boguszowie- Gorcach
- Gminne Centrum Biblioteczno-Kulturalne Stare Bogaczowice
- Rada Wspólnoty Samorządowej Biały Kamień
- Fundacje „Sudecki Uniwersytet Trzeciego Wieku” i Fundacja Św. Jerzego
- Centrum Kulturalno-Kongresowe „Witold” Boguszków -Gorce
- Centrum Nauki i Sztuki „Stara Kopalnia” w Wałbrzychu
- Uczniowski Klub Sportowy „Szafir” Szczawno-Zdrój
- Hala Sportowa Kuźnice
- Domy Dziecka w Wałbrzychu

- Placówki skupiające seniorów
- Fundacja Pro Femina
- Placówki pobytu osób z Ukrainy

Realizacja zagadnień problemowych

W 2022 roku realizowano programy krajowe wynikające z polityki zdrowotnej państwa, programy wojewódzkie i lokalne, interwencje nieprogramowe oraz działania wynikające z sytuacji epidemiologicznej.

Realizowano działania dotyczące następujących problemów zdrowotnych:

- Ogólnopolski program edukacyjny "Trzymaj Formę" XV edycja

Celem programu jest edukacja dzieci i młodzieży oraz ich rodziców w zakresie kształtowania postaw prozdrowotnych związanych z właściwym odżywianiem i aktywnością fizyczną poprzez promocję aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.

Koordynowano i monitorowano realizację programu.

W roku szkolnym 2021/2022 program realizowało 11 szkół. W realizację programu włączyło się 61 nauczycieli i innych pracowników szkół. Przeprowadzono 8 wizytacji realizacji programu.

Zasięg programu: 1554 uczniów oraz 690 rodziców. Na podstawie informacji ze szkół oraz wizytacji opracowano sprawozdanie z realizacji.

Zainaugurowano kolejną edycję programu. Przesłano informację do 40 placówek oraz przeprowadzono 4 szkolenia w celu pozyskania dalszych placówek do realizacji. Umieszczano informacje na Facebooku i stronie PSSE.

Zasięg programu - 2244 osoby.

- Zapobieganie HIV/AIDS

Opracowano sprawozdanie za 2022 r. oraz harmonogram i plan realizacji zadań na 2023 r. Umieszczano informacje w mediach społecznościowych i stronie internetowej PSSE, opracowano wystawy materiałów w siedzibie PSSE. Realizowano działania w ramach Europejskiego Tygodnia Testowania oraz Światowego Dnia AIDS.

Przekazano materiały i zaproszenie do współpracy do 180 placówek. Prowadzono zajęcia dla młodzieży /33 zajęcia, 705 osób/, szkolenie dla pielęgniarek, edukację w punktach informacyjnych w trakcie imprez oraz akcji w szkołach /6 punktów, 350 osób/, prowadzono kampanię dotyczącą przekazywania informacji nt. HIV/AIDS osobom z Ukrainy.

Zasięg działań ok. 2157 osób

- „Skąd się biorą produkty ekologiczne”- ogólnopolski program edukacyjny dla przedszkoli (opracowany wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi)

Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat.

Grupa, do której skierowany jest program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat.

Zajęcia w programie „Skąd się biorą produkty ekologiczne” realizowane są poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji i filmu animowanego „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli i lekcji pokazowej. Uczestnicy programu realizują zajęcia edukacyjne, podczas których uczą się skąd się biorą produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. Program jest skierowany także do rodziców i opiekunów dzieci. Zostały nagrane dwa webinaria - profilaktyka z udziałem eksperta odpowiednio dla rodziców oraz nauczycieli/opiekunów.

Program realizowały 24 przedszkola. W realizację programu włączyło się 51 realizatorów. Przeprowadzono 19 wizytacji realizacji programu. Na podstawie analizy informacji z realizacji programu przeprowadzono ocenę i sporządzono sprawozdanie zbiorcze.

Zasięg programu: 916 dzieci oraz 601 rodziców.

Zainaugurowano kolejną edycję programu. Prowadzono szkolenia i przesłano informację do 46 placówek.

Ogólny zasięg: 1622 osoby.

- Działania w ramach ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu

Koordynowano na terenie Miasta i Powiatu Wałbrzyskiego realizację wieloletnich programów i projektów:

- ***Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej "Czyste Powietrze Wokół Nas"***- kontynuacja na poziomie lokalnym

Celem programu jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach narażenia na bierne palenie.

Grupa docelowa: dzieci 5-6 letnie oraz ich rodzice i opiekunowie.

Koordynowano i monitorowano realizację programu. W ramach monitoringu przeprowadzono 1 wizytację realizacji programu.

Program realizowało 8 placówek. Dzieci i rodzice chętnie uczestniczyli w działaniach, wzbogacając wiedzę na temat profilaktyki antytytoniowej, szczególnie ochrony dzieci przed biernym paleniem.

Zasięg programu: 352 dzieci oraz 300 rodziców.

Ogólny zasięg-652 osoby.

Zainaugurowano kolejną edycję programu, przesłano informację do 46 placówek.

- ***Program Edukacji Antytytoniowej "Nie pal przy mnie, proszę."***

Celem programu jest zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu poprzez zwiększenie wiedzy w zakresie odpowiedzialności za zdrowie, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie oraz kształtowanie postaw asertywnych.

Adresatami programu są dzieci klas I-III szkół podstawowych.

W związku z zakończeniem realizacji na poziomie ogólnopolskim program kontynuowany był jako lokalny. Koordynatorzy szkolni oraz współrealizatorzy zostali przeszkoleni w poprzednich edycjach.

Program realizowało 11 szkół podstawowych. Na podstawie analizy informacji z realizacji programu w szkołach przeprowadzono ocenę i sporządzono sprawozdanie zbiorcze.

Zasięg programu: 458 dzieci oraz 417 rodziców.

Ogólny zasięg: 875 osób.

Zainaugurowano kolejną edycję programu przesyłając informację do 38 placówek.

- ***Program Profilaktyki Palenia Tytoniu "Znajdź właściwe rozwiązanie"***

Celem programu jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród młodzieży szkolnej poprzez zwiększenie wiedzy w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie własne i swoich bliskich oraz kształtowanie postaw asertywnych z unikaniem czynnego i biernego palenia tytoniu.

Adresatami programu są uczniowie starszych klas szkół podstawowych.

W związku z zakończeniem realizacji na poziomie ogólnopolskim program kontynuowany był jako lokalny.

Realizację programu kontynuowały 4 szkoły. Zdaniem koordynatorów program jest bardzo pomocny w realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień, realizacja programu umożliwia rzeczowe i obrazowe przekazanie najistotniejszych informacji dotyczących palenia tytoniu oraz kształtowanie postaw zobowiązujących do niepalenia.

Programem objęto 207 uczniów i 30 rodziców.

Zainaugurowano kolejną edycję programu przesyłając informację do 38 placówek.

- ***Ogólnopolski program edukacyjny skierowany do młodzieży szkół ponadpodstawowych „ARS czyli jak dbać o miłość”- IX edycja***

Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie.

Program skierowany jest do młodzieży w wieku 15-19 lat, ale zawiera również elementy angażujące ich rodziców. Program "ARS, czyli jak dbać o miłość" od 2018 r. jest w Bazie Programów Rekomendowanych Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Program realizowało 9 szkół, edukacją objęto 674 uczniów oraz 270 rodziców.

Przeprowadzono 9 wizytacji realizacji programu w szkołach. Przeprowadzono analizę informacji i ankiet, sporządzono sprawozdanie końcowe. Umieszczano informacje w mediach społecznościowych.

Zainaugurowano kolejną edycję programu przesyłając pismo do 12 placówek. Ogólny zasięg - 1034 osoby.

- ***Ogólnopolski program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas IV szkół podstawowych „Bieg po zdrowie”.***

Program stanowi źródło rzetelnej wiedzy na temat zagadnień dotyczących palenia tytoniu i ukazuje korzyści wynikające z niepalenia papierosów. Forma programu sprzyja wzmocnieniu poczucia własnej wartości, przygotowuje do świadomych wyborów w obszarze własnego zdrowia oraz sprzyja wyrażaniu własnych oczekiwań i opinii.

Zakupiono zeszyty do realizacji dla uczniów. Program realizowało 14 szkół. Edukacją objęto 593 uczniów i 345 rodziców. Przeprowadzono 13 wizytacji realizacji programu. Opracowano sprawozdanie z realizacji programu.

Kolejną edycję zainicjowano przesyłając pismo do 38 placówek. Odbyło się 14 szkoleń w placówkach. Przekazywano materiały edukacyjne.

Ogólny zasięg programu: 998 osób.

Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

Program jest skierowany do uczniów klas I szkół ponadpodstawowych, rodziców uczniów oraz kadry pedagogicznej. Jego głównym celem jest zmniejszenie występowania i umieralności na raka szyjki macicy poprzez zwiększenie poziomu wiedzy i zachęcanie do odpowiedzialności za zdrowie swoje i najbliższego otoczenia. Program realizowało 8 szkół ponadpodstawowych. Edukacją objęto 701 uczniów 232 rodziców. Ponadto w szkołach prowadzona była edukacja w zakresie profilaktyki HPV w trakcie innych działań – ok. 940 osób. Przeprowadzono 7 wizytacji realizacji programu oraz 4 szkolenia.

Zainaugurowano kolejną edycję programu przesyłając pismo do 10 szkół. Przeprowadzono szkolenia połączone z przekazaniem materiałów do realizacji.

Zasięg działania: 1886 osób.

Ponadto koordynowano następujące programy:

Profilaktyka chorób nowotworowych

Zorganizowano szkolenie we współpracy z Fundacją Pro Femina dotyczące profilaktyki raka piersi. Umieszczano informacje na Facebooku PSSE.

Zasięg działań: 77 osób.

Bezpieczny wypoczynek

Cel: Ograniczenie występowania wypadków i urazów oraz zagrożeń związanych z okresem wypoczynku. Adresaci działań: społeczność powiatu wałbrzyskiego ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Prowadzono działania w ramach akcji zimowej. Współpracowano z 7 placówkami organizującymi zajęcia w trakcie ferii. Przekazano materiały edukacyjne, prowadzono zajęcia dla dzieci i młodzieży spotkania informacyjne, konkurs „Zimowo na sportowo”. Organizowano wystawy materiałów, umieszczano informacje w mediach społecznościowych.

Prowadzono działania w ramach akcji letniej. Do placówek nauczania i wychowania przesłano obszerną informację wraz z materiałami edukacyjnymi dotyczącą zaleceń zdrowotnych na okres letni do wykorzystania w działaniach edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży /161 placówek/. Opracowano materiały pomocne w prowadzeniu działań, które były przekazywane kierownikom i opiekunom zorganizowanych form wypoczynku letniego oraz wraz z instruktażem metodycznym i merytorycznym /85 jednostek/.

Prowadzone były spotkania organizacyjne i informacyjne, punkty informacyjno-edukacyjne /5/ oraz działania edukacyjne – pogadanki, ćwiczenia prawidłowego mycia rąk, gry i zabawy w środowisku dzieci i młodzieży w świetlicach środowiskowych i innych zorganizowanych formach wypoczynku /51 zajęć – 880 osób/. Przeprowadzono 3 konkursy, w których udział wzięło 59 osób. Przeprowadzono 287 rozmów indywidualnych i instruktaży. Prowadzono dystrybucję i ekspozycję materiałów edukacyjnych. Umieszczano informacje na stronach internetowych i Facebooku PSSE /bezpieczny wypoczynek, upały, nawodnienie, promocja racjonalnego odżywiania i aktywności fizycznej, profilaktyka chorób zakaźnych/, organizowano wystawy materiałów. Uczestnicy zorganizowanych form wypoczynku otrzymali naklejki oraz opaski odblaskowe ufundowane przez PSSE w Wałbrzychu. Tematyka podejmowanych działań została rozszerzona o bezpieczne zachowania minimalizujące ryzyko zakażeń koronawirusem.

Ogólny zasięg podjętych działań: 1491 osób.

Światowy Dzień bez Tytoniu, Światowy Dzień Rzucania Palenia Tytoniu

Działania skierowane były do społeczności lokalnej. Zainicjowano działania przekazując opracowania informujące o założeniach i celach Światowego Dnia Bez Tytoniu i Światowego Dnia Rzucania Palenia Tytoniu do placówek nauczania i wychowania oraz placówek leczniczych, zakładów pracy, jednostek współpracujących i lokalnych massmediów /212 jednostek/. Prowadzono działania edukacyjne w punktach informacyjnych w trakcie działań ogólnospołecznych.

Materiały edukacyjne z zakresu profilaktyki nikotynizmu eksponowane były w siedzibie PSSE. Umieszczono informacje na stronie internetowej i Facebooku PSSE.

Zasięg działań: 1834 osoby.

Profilaktyka używania narkotyków w tym środków zastępczych

W 13 punktach edukacyjnych przeprowadzono edukację oraz poprowadzono zajęcia dla młodzieży w 13 szkołach. W trakcie okresu wypoczynkowego przekazano informację do 85 placówek.

Zasięg działań: 706 osób.

Światowy Dzień Seniora

Przeprowadzono 4 spotkania informacyjne połączone z instruktażem i przekazaniem materiałów w celu pozyskania partnerów do działań w klubach i stowarzyszeniach dla seniorów. Prowadzono działania w 3 punktach edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia osób starszych oraz profilaktyki grypy, koronawirusa, promocji szczepień ochronnych. Wspólnie z OSK Podzamcze przeprowadzono konkurs promujący aktywność fizyczną seniorów „Dla zdrowia spacer w barwach jesieni”. Prowadzono zajęcia dla seniorów w Klubach seniora, Stowarzyszeniu Św. Jerzego i Centrum Aktywności Lokalnej. Umieszczano materiały skierowane do seniorów na stronie internetowej i Facebooku.

Zasięg działań: 229 osób, 10 placówek.

Światowy Dzień Zdrowia 2022 „Nasza planeta, nasze zdrowie”.

Przesłano pismo wraz z materiałami do 105 placówek. Przeprowadzono pogadanki w trakcie 2 imprez szkolnych. Umieszczono informacje w mediach społecznościowych. Zorganizowano wystawę materiałów.

Zasięg działań: 848 osób.

Promocja zdrowego stylu życia ,aktywności fizycznej i prawidłowego odżywiania

Tematyka wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie oraz promocji zdrowego stylu życia była poruszana w trakcie podejmowanych przez Sekcję OZ i PZ działań oraz imprez organizowanych przy współpracy z innymi jednostkami: 7 punktów i akcji oświatowo-zdrowotnych w trakcie imprez, 3 konkursy, pogadanki. Prowadzono pogadanki w trakcie działań dla dzieci i młodzieży w okresie wypoczynku. Umieszczano informacje w mediach społecznościowych. Organizowano wystawy materiałów informacyjnych.

Zasięg działania: 1345 osób.

Prowadzono działania w ramach kampanii społecznych:

- **Kampania "Wybieraj bezpieczną żywność"**- przesłano materiały informacyjne do 54 placówek, przekazywano informacje w trakcie działań dla seniorów /wykłady, punkty informacyjne, pogadanki/, zorganizowano wystawę materiałów w siedzibie PSSE umieszczano informacje oraz materiały na str. internetowej i Facebooku PSSE - 1632 odbiorców,
- **Promocja szczepień ochronnych, Europejski Tydzień Szczepień** - promowano szczepienia w trakcie działań tematycznych /Covid-19, grypa, edukacja osób z UA/, umieszczano informacje w mediach społecznościowych, opracowano ulotki i prowadzono dystrybucję materiałów.

Zasięg: 1715 osób.

- **Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach** - przesłano pismo wraz z materiałami, umieszczono informację w mediach społecznościowych, zorganizowano wystawę.

Zasięg: 664 osoby.

Prowadzono działania związane z aktualną sytuacją epidemiologiczną:

- profilaktyka grypy i zachorowań grypopodobnych

Działania wspólne z profilaktyką zakażeń koronawirusem oraz promocją szczepień w okresie jesienno-zimowym

Zasięg: 1734 osoby.

- profilaktyka zakażeń koronawirusem

- Akcja „Uczymy się jak zdrowo żyć”

Interwencja z zakresu umacniania zdrowia oraz ochrony przed zakażeniami chorobami przenoszonymi drogą kropelkową /koronawirusem, grypą/. Zajęcia prowadzone przez pracowników PSSE z wykorzystaniem lampy UV. Zajęcia przewidziane są dla przedszkolaków i uczniów klas 0-IV. Opracowano plan interwencji, materiały do realizacji, logo, scenariusz zajęć z wykorzystaniem kolorowanki „Wiemy jak pokonać wirusy i bakterie”. Przesłano informację do 85 placówek.

Zakupiono książeczki, naklejki oraz płyn do lampy UV. W ramach akcji przeprowadzono 57 zajęć /1052 dzieci i 57 nauczycieli/ oraz zorganizowano 5 spotkań organizacyjnych.

Zasięg akcji: 1213 osób.

Zakupiono 500 książeczek z logo Inspekcji Sanitarnej do realizacji kolejnej edycji.

- Pozostałe działania: Informacje dotyczące zapobiegania Covid-19 i promocji szczepień przekazywano w trakcie większości podejmowanych działań (impres ogólnospołecznych, działań dla seniorów, działań w okresie wypoczynku, Tygodnia Profilaktyki Chorób Zakaźnych /4 placówki, 269 osób/, działań z zakresu zdrowego stylu życia, spotkań informacyjnych). Przekazano wytyczne do 47 placówek. Zasięg- 2467 osób.

Pozostałe informacje

Na stronie internetowej oraz Facebooku Powiatowej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w Wałbrzychu umieszczano informacje dotyczące prowadzonych programów, akcji informacyjno-edukacyjnych, sytuacji epidemiologicznej i profilaktyki.

Przesyłano do szkół wytyczne do działań, opracowano ulotki, przesłano informacje do szkół oraz umieszczano na Facebooku informacje na temat wszawicy /liczba odbiorców - 97/, umieszczono na Facebooku i opracowano wystawę dot. profilaktyki zatruc grzybami /liczba odbiorców - 800/.

Zakupiono 1000 opasek odblaskowych z logo PIS, które były przekazywane dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym w trakcie działań.

Działalność oświatowo-zdrowotną prowadzoną na terenie powiatu wałbrzyskiego w związku z napływem uchodźców z Ukrainy opisano w punkcie I. na stronie 5.

Działalność kontrolna

Przeprowadzono ogółem 54 wizytacje w celu oceny realizowanych programów edukacyjnych inicjowanych i koordynowanych przez Inspekcję Sanitarną.

Opracowała i sprawdziła:

st. asystent Jolanta Wysocka